

(Образецът е одобрен
от Съвета за административната
реформа на 03 септември 2020 г.)

2022

Доклад за цялостна
предварителна оценка на
въздействието
на Закон за насърчаване на
научните изследвания и
иновациите

Период на извършване:
октомври 2022 г.

Съдържание

1. Съдържание	2
2. Описание на проблема/ите	8
3. Заинтересовани страни	18
4. Цели	19
5. Варианти на действие	20
6. Анализ на въздействията	29
6.1. Определяне на икономическите, социални и екологични въздействия.....	29
6.2. Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти	31
Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти при решаването на Проблема:	32
6.3. Количествена оценка на най-значимите въздействия и на специфичните им аспекти	34
6.4. Административна тежест	37
6.5. Оценка на въздействието върху малките и средните предприятия (МСП - тест).....	37
6.6. Описание на разходите и ползите върху заинтересованите страни.....	38
7. Сравняване на вариантите.....	39
7.1. Сравняване на ключовите положителни и отрицателни въздействия на всеки вариант	39
7.2. Сравняване на изследваните варианти	40
7.3. Класиране на вариантите и идентифициране на препоръчителен вариант.....	41
8. Препоръчителен вариант.....	41
9. Обществени консултации	45
10. Последваща оценка на въздействието	456
11. Източници.....	47
12. Приложения	47

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Списък на използваните съкращения

Съкращение	Пълно наименование
БАН	Българска академия на науките
БВП	Брутен вътрешен продукт
ВУ/ДВУ	Висши училища/Държавни висши училища
ЕК	Европейска комисия
ЕНП	Европейско научноизследователско пространство
ЕПО	Европейското пространство за образование
ЕС	Европейски съюз
ЕСИФ	Европейски структурни и инвестиционни фондове
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗВО	Закона за висшето образование
ЗНИИ	Закон за насърчаване на научните изследвания
ЗННИИ	Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите
ЗРАСРБ	Закон за развитието на академичния състав в Република България
ИСИС	Иновативна стратегия за интелигентна специализация
МЛП	Малки и средни предприятия
МС	Министерски съвет
НИФ	Национален иновационен фонд
НИИ	Научни изследвания и иновации
НИРД	Научноизследователска и развойна дейност
НО	Научни организации
НПВУ	Национален план за възстановяване и устойчивост
НПКНИ	Националната пътна карта за научноизследователска инфраструктура
НСРНИ	Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България
ОП НОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
СБ	Световна банка
СИЦ	Съвместния изследователски център
СРВОРБ	Стратегия за развитие на висшето образование в Република България
СРМСП	Стратегия за развитие на малките и средни предприятия
ФНИ	Фонд „Научни изследвания“

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

ЦВП	Центрове за върхови постижения
ЦК	Центрове по компетентност
ЦУР	Цели за устойчиво развитие

Списък на фигурите

Фигура №	Заглавие/описание на фигурата
Фигура № 1	Разходи за НИРД
Фигура № 2	Заявки за патенти на 1 млн. население
Фигура № 3	Брой учени на 1 млн. население

Списък на таблиците

Таблица №	Заглавие/описание на таблицата
Таблица № 1	Разходи за НИРД по източници на финансиране и сектори - 2021 година
Таблица № 2	Разходи за НИРД по области на науката и сектори - 2021 година
Таблица № 3	Разходи за НИРД в сектор предприятия по икономическа дейност - 2021 година
Таблица № 4	Разходи за НИРД в сектор предприятия по големина на предприятията - 2021 г.
Таблица № 5	Заети в НИРД на 1 милион население
Таблица № 6	Изследователи по възрастови групи и пол в държавен сектор и сектор висше образование - 2021 година
Таблица № 7	Персонал, зает с НИРД, по категории и пол, през 2021 г.
Таблица № 8	Персонал, зает с НИРД по области на науката и пол - 2021 година
Таблица № 9	Дял на иновационно активните предприятия от общия брой предприятия
Таблица № 10	Свързване на вариантите с идентифицирания проблем
Таблица № 11	Представяне на значимите икономически, социални и екологични въздействия
Таблица № 12	Въздействия на Вариант 0: „Без действие“
Таблица № 13	Въздействия на Вариант 1: „Промени в съществуващата правна уредба“
Таблица № 14	Въздействия на Вариант 2: „Законодателна инициатива чрез приемане на Закон за насърчаването на

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

	научните изследвания и иновациите (Закон)“
Таблица № 15	Иновационно представяне на България
Таблица № 16	Разходи и ползи на заинтересованите страни
Таблица № 17	Ключови положителни и отрицателни въздействия
Таблица № 18	Сравняване на изследваните варианти

Настоящият доклад съдържа резултатите от извършена цялостна предварителна оценка на въздействието на регулативна намеса на национално равнище, отнасяща се до приемането на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите. Оценката е изготвена в Министерството на образованието и науката на основание чл. 20, ал. 3 от Закона за нормативните актове.

Необходимостта от предприемане на законодателна инициатива се обуславя от липсата на законова регламентация за трансфера на знания и технологии и за иновациите. Осъществяваните през последните години анализи установяват няколко основни взаимосвързани и взаимно усилващи се фактора, които възпрепятстват функционирането на научноизследователската и иновационна екосистема. Липсата на екосистемност се проявява в ниско ниво на коопериране между участниците в екосистемата и спорадично взаимодействие между академичната общност и бизнеса.

През последните двадесет години българското законодателство, регулиращо научните изследвания и иновациите е в процес на постоянни промени, но въпреки тези усилия съществуват дефицити по отношение на регулирането на процесите в системата и отношенията между различните участници в нея, което възпрепятства консолидирането на усилията в сектора и пълноценното използване на съществуващия капацитет.

Съгласно заключенията от последните години на Европейския семестър в българската система за научни изследвания и иновации се наблюдават редица структурни недостатъци, сред които липса на Закон за иновациите, ниски равнища на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации, разпокъсаност на публичната научна база, липса и застаряване на квалифицираните човешки ресурси, слаби връзки между академичните среди и бизнеса и неефективно управление и използване на резултатите в посока комерсиализация. Всички тези недостатъци са пречка пред изпълнението на редица национални стратегически

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

документи, в т.ч. Националната програма за развитие България 2030 (НПР), Иновационната стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), Стратегията за развитие на малките и средните предприятия (СРМСП), Стратегията за развитие на висшето образование в Република България 2021-2030 г. (СРВОРБ) и Националната стратегия за насърчаване на научните изследвания 2017-2030 (НСРНИ). Поради фрагментацията относително niskият бюджет за научни изследвания в публичния сектор продължава да се разпределя между голям брой бенефициенти. Това води до намаляване на човешките ресурси в системата, недостатъчно високо количество и качеството на българската научна продукция (чието ниво остава ниско сред всички държави от ЕС), слаба интернационализация и липса на потенциален принос на научните изследвания и иновациите в повишаването на конкурентоспособността на националната икономика, икономическото възстановяване и ускоряване на растежа, базиран на знания.

В рамките на механизма на ЕК за експертна подкрепа в областта на политиките (Policy Support Facility) са получени препоръки за реформи в сектора, които са взети предвид при разработването на НСРНИ. През 2018 г. е приет Оперативен план за изпълнение на първи етап 2018-2022 г. на НСРНИ, който включва и прилагане на приоритетите на европейското научноизследователско пространство (ЕНП) в България с цел засилване на оценката на научните и иновационните политики, търсене на допълняемост и усилване, а също и рационализация на европейските и национални инструменти за наука и иновации. НСРНИ предвижда реформи за по-ефективно управление на инструментите за насърчаване на научните изследвания и трансфера на знания и технологии; създаване на нов ефективен и устойчив финансов модел за институционално финансиране, базирано на постигнати резултати; стимулиране на качеството на провежданите научни изследвания и сътрудничеството и конкуренцията между научните организации.

В подкрепа на гореизложените проблеми през 2021 г. бяха получени препоръки от страна на Световната банка (СБ) и на Съвместния изследователски център (СИЦ) към Европейската комисия (ЕК), които да послужат за отправна точка за разработване и прилагане на нов модел за насърчаване на трансфера на знания и технологии. Той следва да стъпи на ефективното взаимодействие с индустрията и да е свързан с различните модели и практики за управление на интелектуалната собственост и права, улеснявайки достъпа на бизнеса до научното знание, а на НО и ВУ до допълнително финансиране и захранване с нови идеи и ориентираност към

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

търсенето. Развитието на човешкия потенциал и капацитет в сферата на научните изследвания и иновациите, заедно с дейностите по интернационализация, се разглеждат като хоризонтални елементи на всеки един от компонентите на реформата. Посочените доклади и анализи извеждат следните основни предизвикателства пред развитието на научноизследователската и иновационната екосистема на България:

- ограничено и неефективно сътрудничество между НО, ВУ и бизнеса и индустрията, водещо до ниски нива на участие в трансфера на технологии и знания и на комерсиализация на резултатите от НИРД и иновациите;
- нарастващи регионални различия в развитието на научния и иновационния капацитет и резултати;
- недостатъчни нива на инвестиции в НИРД както частни, така и публични, водещо до нисък иновационен капацитет на икономиката;
- слаби резултати в областта на иновационната дейност на предприятията – резултат от ниска конкурентоспособност и преобладаваща нискотехнологична структура на икономиката и недостатъчно развитие на научноизследователския потенциал на страната;
- забавен темп на модернизация и интернационализация на НО и ВУ, възпрепятстващ прехода към система за научни изследвания и иновации с нарастващ принос в икономиката на страната;
- недостиг на човешки капитал, подходяща среда за кариерно развитие, изграждане на капацитет и задържане на кадри.

В оценката на политиките за научни изследвания, иновации и технологии, осъществена в рамките на споразумението със Световната банка (СБ), се отделя специално внимание на дефицитите, свързани с:

- институциите, ангажирани с провеждането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии, страдащи от фрагментация и слаби управленски структури, което води до липса на координирана национална визия, съчетаваща дневния ред за научни изследвания и иновации с ясни цели и определени отговорности;
- инструментите за финансиране на науката и иновациите – грантове, съвместни програми и/или рискови фондове за финансиране по цялата верига TRL1-9, изграждане и поддържане на научноизследователска и иновационна инфраструктура и оборудване, мобилност и кариерно развитие на човешки капитал;

- основните пропуски в политиките за подпомагане на технологичния трансфер, въвеждане на технологии на Индустрия 4.0, подпомагане за предприятията в ранен етап на развитие, подобряване на бизнес средата и цифровите умения.

С цел преодоляване на всички установени слабости СБ прави основни препоръки, свързани с: повишена роля на финансирането, основано на резултатите, стимулиране на високите постижения в областта на научните изследвания, подпомагане на трансфера на знания; подобряване на ресурсите и капацитета за подпомагане на трансфера на технологии; подобряване условията на работа на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал; подобряване на управлението и стратегическата ориентация на публичните изследователски институции; засилване на мониторинга и оценката за изследвания и дейността на публичните НО и НУ и не на последно място укрепване на връзките между тях, за да се гарантира съгласуваност в предлагането и търсенето на знания и умения.

Освен гореизложеното, в Националния план за възстановяване и устойчивост, в компонент 2. „Научни изследвания и иновации“ е планирана реформа „Изпълнение на обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в полза на ускорено икономическо и обществено развитие на страната“. За изпълнението на тази реформа е предвидено да бъде разработена и приета законодателна рамка, която да определи новата обща политика за развитие на научните изследвания, технологиите и иновациите. За целта следва да се разработи и приеме Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите.

1. Описание на проблема/ите

1.1. Проблеми

Проблем 1: „Липса на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите“

Като основен проблем се очертава проблемът с недостатъчното и неустойчивото финансиране на научните организации и научните изследвания. Проблемите, свързани с недофинансирането на НИИ и липсата на ясни критерии за устойчиво финансиране водят до понижаване на качеството на научните изследвания, непривлекателност на научната кариера и ниски нива на комерсиализация.

Финансирането, основано на резултати, е залегнало в Закона за висшето образование (ЗВО) и в СРВОРБ с цел повишаване на ресурсите и тяхната ефективност и ефикасност, стимулиране на научноизследователската дейност във ВУ и развитието на иновации, ориентирани към пазарната икономика. Съгласно ЗВО държавните

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

висши училища (ДВУ) трябва да получават не по-малко от 10 на сто средства за научна дейност спрямо издръжката на обучението. Тези средства се разпределят в зависимост от оценка на научната дейност, извършена въз основа на наукометрични показатели. Понастоящем обаче, делът на финансирането на научноизследователската дейност в ДВУ и НО, основаващо се на резултатите, варира между 2,5 и 5 процента в зависимост от типа институция. За Българска академия на науките (БАН) този процент е по-висок. В съответствие със Стратегията за развитие на БАН 2018-2030 г. и с решение на Общото събрание на Академията всяка година 20% от постъпилата бюджетна субсидия се разпределя между звената ѝ въз основа на постигнатите от тях резултати. Независимо от това, разчетените средства по бюджетите на ДВУ и БАН не осигуряват необходимия финансов ресурс за заплащане на труда на учените, съотносимо с възнаграждението на партньорите им по европейски проекти. Часовата ставка, формирана на база месечно възнаграждение по трудов договор е основа за определяне на възнаграждението по европейски проект. Така определено, същото е значително по-ниско от средните нива за ЕС. Това понижава мотивацията на българските учени за участие в проекти и ги поставя в неравностойно и недостойно положение спрямо техните европейски партньори.

През последните 30 години икономическата структура на страната се характеризира с традиционно ниско ниво на технологични индустрии, които не предполагат използването и внедряването на иновации. След влизането на България в Европейския съюз и достъп до средства от Европейските структурни и инвестиционни фондове, свързани с конкурентоспособност и иновации, в предприятията се наблюдава значително подобряване на качеството на производството, но инвестициите не променят цялостната структура, така че да насърчи повече индустрии да ползват и внедряват научни решения и иновации.

Съгласно Националната стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 - 2030 година (НСРНИ) България възнамерява постепенно увеличаване на публичните разходи за НИРД. До 2025 г. те трябва да достигнат 1% от БВП . В периода след 2017 г. бюджетът за изпълнение на НСРНИ се увеличи близо двойно и въпреки това интензитетът на НИРД (публични и частни разходи в НИРД) се покачва слабо: 0,76% от БВП, като публичните разходи се равняват на едва 0,21%.

Анализът на наличните данни показва, че през последните години държавното финансиране остава непроменено и е в рамките на под 0,25% от БВП, въпреки поетите ангажименти да достигне 0,50% от БВП през 2020 г. и 0.70% през 2022 г. Таблица 1

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

илюстрира размера на разходите за НИРД по източници на финансиране (вж. Приложение 1).

Интензитетът на НИРД на предприятията (0,54% от БВП) също следва низходяща тенденция през последните години. Държавите членки на ЕС се ангажират с достигането на тези разходи до 3% от БВП до 2030 г.. През 2020 г. ЕК отново прикани за препотвърждаването на този ангажимент и достигането на целта през 2030 г., като публичните разходи бъдат в размер на 1,25% от БВП на ЕС, от които 5% следва да бъдат заделени за транснационални съвместни програми и европейските научноизследователски и иновационни партньорства. Разходите за научноизследователска и развойна дейност (НИРД) са онагледени във Фигура 1 (вж. Приложение 2).

Допълнително, публичното финансиране се реализира през едногодишни бюджетни практики, които не гарантират устойчивост. Планирането на средства за НО, ВУ, Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) и Национален иновационен фонд (НИФ) е на годишна база, което не позволява изпълнението на устойчива дългосрочна стратегическа програма за дейности и сигурно финансиране, което освен че създава условия за слаба предвидимост, също така поставя в неравностойно положение българските заинтересовани страни спрямо всички останали държави членки на ЕС. Същевременно и други звена към съответните ресорни министерства (Министерство на околната среда и водите, Министерство на здравеопазването и др.) получават средства за наука (основно за заплати и капиталови разходи за второстепенни разпоредители), без обаче постиженията им да са системно и видимо използвани за цялостния напредък на изследователската и иновационна екосистема. Разпределението на разходите за НИРД по области на науката и сектори е видно от Таблица № 2 - Разходи за НИРД по области на науката и сектори - 2021 година – в хил. лв. (вж. Приложение 1).

При описанието на Проблем 1 следва да се посочи и липсата на ефективни политики за насърчаване на публично-частното партньорство (ПЧП). Независимо, че ПЧП се разглежда най-вече като инструмент, посредством който се разходва финансов ресурс, то съдържа специфична структура на отношенията между държавата и частния бизнес. На настоящия етап от развитието на икономиката ПЧП не се прилага в достатъчна степен като финансов инструмент, чрез който да се осигури предоставянето на средства и поемането на рисковете от партньора в частния сектор за качествени публични услуги. Една от причините за това е липсата на адекватни

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

механизми за управление и контрол, което определя необходимостта от ефективна регулация на отношенията.

Частното финансиране е насочено към приложни изследвания и експериментално развитие като 95% от средствата, декларирани от национални предприятия като разходи за НИРД, остават в самите предприятия и не осигуряват средства за фундаментални изследвания. Доколкото самите предприятия създават звена за развойна дейност в рамките на своите бюджети и организационна структура, приносът на частното финансиране определено има своето значение. Редица изследвания сочат, че повишаването на публичните инвестиции в НИРД води до повишаване и на частните такива. Затова е необходима нормативна уредба, която да стимулира двете страни да търсят сътрудничество помежду си. За бизнеса това може да стане чрез данъчни облекчения и стимули за сътрудничество като съвместни изследователски и иновационни програми, а за научния сектор – чрез стимули за сътрудничество и насочване на изследванията за нуждите на индустрията и обществото, стимули за повишаване на качеството, за да може да се конкурира със закупуваните от бизнеса продукти на интелектуална собственост и т.н. В Таблица № 3 и Таблица № 4 е показано разпределението на разходите за НИРД в сектор предприятия по икономическа дейност и по големина (вж. Приложение 1).

Вторият стълб на частното финансиране е свързан с насочване на частните инвестиции към развиващия се технологичен сектор и иновативните стартапи. Следва да се създадат условия за привличане на капитал в сектора на знанието от съществуващи частни фондове, банки, пенсионни и застрахователни дружества, инвестиционни фондове и други. Поради това, като все по-важни фактори за социално-икономическото развитие и устойчивост на страната се обособяват възможността за сътрудничество между академичния и частния сектор, насърчаването на развитието на иновативни МСП, в т.ч. стартиращи предприятия, развитието на научноизследователската и иновационната екосистема на регионално и национално ниво, повишаването на нейната ефективност и качество и др. Съгласно Стратегията за мястото на МСП в устойчива и цифрова Европа, МСП срещат особени трудности при планиране и изпълнение на инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, липса на висококвалифицирани кадри и привличане на такива, набирането на капитал за растеж и др.

Двете системи за финансиране на научни изследвания все още са откъснати една от друга и без допълване между тях. По този начин не се адресират основни

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

структурни проблеми на екосистемата – недостатъчно публично финансиране, както и слабо използване на научните постижения, получени в резултат на публично финансиране.

Допълнителен възпиращ фактор за развитието на научноизследователската и иновационната екосистема в страната е фрагментацията на политиките и инструментите. Липсва последователна и всеобхватна визия, която би могла да се превърне в изпреварваща холистична рамка за научните изследвания и иновации с измерими цели. Към момента е налице разминаване между националните програми и/или инструменти за научни изследвания и иновации и европейските такива.

Липсата на благоприятна нормативна среда и стимули за подкрепа на сътрудничеството между бизнеса и учените предопределя ниското ниво на участието на публични научни организации (НО) и висши училища (ВУ) в стартиращи предприятия, а също и до неизползване на наличната научноизследователска инфраструктура и знания на учените при разработването на иновативни продукти и услуги. Трансферът на знания и технологии е силно ограничен и спорадичен поради липсата на информираност или неясноти по отношение на собствеността върху правата на интелектуална собственост и дяловите участия в тези начинания, както и поради липса на финансови стимули и стимули за кариерно развитие при атестацията на изследователите. В допълнение е налице слаб интерес на индустрията и бизнеса да участва в тези процеси чрез финансиране и съфинансиране на иновации, основани на научни резултати от публичните научноизследователски организации в България поради липса на данъчни и други стимули, липса на адекватни инструменти за финансиране на подобна колаборация и не на последно място поради липсата на доверие, свързано с липса на прозрачност на произведените научноизследователски резултати и липса на бърз, лесен и достоверен достъп до тях.

Както бе изложено по-горе, все по-голям е проблемът с институциите, ангажирани с провеждането на политиките за научни изследвания, иновации и технологии, които страдат от фрагментация и слаби управленски структури, което води до липса на координирана национална визия, съчетаваща дневния ред за научни изследвания и иновации с ясни цели и определени отговорности.

През последните години се прилага Правилника за наблюдение и оценка на научноизследователската дейност, осъществявана от висшите училища и научните организации, както и на дейността на Фонд „Научни изследвания“ (съгласно чл. 7а на Закона за насърчаване на научните изследвания). Критериите за наблюдение и

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

оценка на научната дейност, разписани в Правилника, не дават възможност да се оцени въздействието на научните изследвания върху икономиката и обществото.

С промените от 2018 г. в ЗРАСРБ и в Правилника за неговото прилагане, към нормативните изисквания за заемане на академична длъжност в част от областите на висше образование са включени и показатели, свързани с генерирането на интелектуална собственост (брой на заявки за патенти, брой публикувани патенти, брой произведения, защитени с авторски права). Постигнат е напредък и по отношение на предоставянето на възможност на публичните организации да използват научните изследвания за комерсиални цели. В резултат на извършени прегледи/оценки за последните 5 години може да се отбележи, че потенциалът за увеличаване на научната продукция като цяло в България е голям по различните показатели, което показва ефективност в управлението на научните изследвания. Независимо то това се наблюдава намаление на тези показатели в сравнение с резултатите на други сравними страни-членки на ЕС, напр. Гърция, Словения и Хърватска. Това се дължи на няколко фактора: управлението на научната система в някои организации не е експлицитно обвързано все още с „финансиране основано на резултати“ и не се прави достатъчно за привличането на изследователи с отчетлив и разпознаваем принос в специализираната литература, както и на лисата на единни или поне синхронизирани политики за подкрепа на отворения достъп с потенциал да стимулират увеличаването на научната продукция и на нейната цитируемост. От друга страна патентната дейност като цяло е на много ниско ниво, което се дължи на факта, че повечето организации не провеждат политики по защитата на интелектуалната собственост или не разполагат с научни резултати с качество за защитата им. Фигура 2 показва заявките за патенти на 1 млн. население (Прил. 2)

По-доброто представяне на България в Рамковата програма на ЕС за научни изследвания и иновации „Хоризонт Европа“ е силно зависимо от финансирането на национално ниво. Най-голямата рамкова програма на ЕС за научни изследвания и иновации има седемгодишен бюджет за периода 2021 – 2027 г. на стойност 95,5 млрд. евро и е основния финансов инструмент за постигане на заложените приоритети на ЕНП, включително оптимално транснационално сътрудничество и конкуренция (по общи научноизследователски програми, значими предизвикателства и инфраструктури), отворен пазар на труда за изследователите, както и оптимален обмен и трансфер на научни знания. Представянето на България в нейния предшественик „Хоризонт 2020“ е незадоволително, тъй като общото финансиране,

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

което България е получила по „Хоризонт 2020“, се равнява на едва 0,25% от целия бюджет на Програмата. За сравнение този процент за Австрия е 3,08%, за Чехия – 0,82%, за Унгария – 0,62%, за Румъния – 0,45%, за Словакия – 0,22% и за Литва – 0,15%. Видно е, че резултатите не показват достатъчно добро представяне на страната ни, като от всички подадени проектни предложения едва 10,91% (при средно за ЕС 12,19%) биват одобрявани за финансиране. Необходимо е установяването на нова концепция за национално финансиране, при която трудът на изследователите е адекватно финансово обезпечен. Това ще повиши мотивацията на българските научни организации и висши училища и успеваемостта на проектите при кандидатстване.

През м. ноември 2021 г. бе приета политическа програма на ЕНП за периода 2022 – 2024 г., в която са посочени 20 приоритета, част от които е и отворения достъп. В тази връзка следва да се отбележи необходимостта от регламентиране въвеждането на отворен достъп до научна информация и научни данни и изграждането на български облак за отворена наука, както и въвеждане на периодична независима оценка на организациите, провеждащи научни изследвания, регламентиране съществуването на нови такива, в т.ч. консорциуми, сдружения и т.н.

Към момента не са налице нормативни изисквания към научните организации за регулярно предоставяне на коректни данни в Регистъра на научната дейност в Република България. Регламентирането на този въпрос е от особена важност, за да се регулира набирането и актуализирането на данните в Регистъра и неговото надграждане за целите на различни оценки и мониторинг, свързани с Правилника за наблюдение и оценка, Годишния доклад за наука, както и Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет, за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна или художественотворческа дейност.

Проблем 2: „Липса на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал, което води до недостиг на квалифицирани кадри в системата на НИИ“

Необходимо е да се регламентират правилата за определяне на възнагражденията на изследователите, ангажирани с научна и преподавателска дейност, като се включи диференцирано заплащане, обвързано с постигнатите научни резултати след периодична атестация.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

В рамките на седемте основни области, обхванати в Глобалния иновационен индекс 2021 г. (пет групи фактори, покриващи т.нар. иновационен вход, и две групи фактори, съответстващи на т.нар. иновационен изход), България е с най-нисък резултат именно в областта „Човешки капитал и изследователска дейност” със сумарна оценка от 31,7, което носи на страната и една от най-ниските позиции (65-то място) в подреждането между включените в изследването 132 държави.

Индексът за човешки ресурси на Сравнителния доклад за европейските иновации за 2021 г. показва спад на показателя за 11 от страните членки на ЕК, като най-голям е той за две от страните – Гърция (-12,9%) и България (-9,7%) при среден спад за ЕС от 2,6% между 2020 и 2021 г.

Глобалният индекс на конкурентоспособност в областта на талантите прави международно сравнение на състоянието на 132 икономики по отношение на факторите, които в най-голяма степен допринасят за развитието на човешкия капитал, а отгук и на националната конкурентоспособност. В доклада за 2020 г. България се нарежда на 55-о място в света и на 30-о място в Европа (включени са 38 държави на континента), с индекс от 45,76, което е и най-доброто постижение за страната от 2013 г. насам. От страните - членки на ЕС, единствено Хърватия (59 място в света) и Румъния (64 място в света) остават след България.

Няколко са областите, в които е поставен акцент:

- Отключващи фактори (Enable) – компоненти на средата, свързани със законодателството и пазара, които подкрепят бизнеса и предприемачите – 55-о място за България в света и 27-о място в Европа, преди Румъния, Гърция и Хърватия;
- Привличане на таланти (Attract) – измерва степента на атрактивност на националната бизнес среда от гледна точка на привличането на чуждестранни инвеститори и висококвалифициран персонал, както и възможностите за реализация на перспективни млади хора след ученическа възраст – 91-о място за България в света и 32-о място в Европа, преди Румъния и Хърватия;
- Развитие на таланти (Grow) – обхваща както системата на формално образование, така и всички форми за натрупване и развитие на знания и умения чрез неформално и самостоятелно обучение – 63-о място за България в света и 31-о място в Европа, преди Румъния и Унгария;
- Задържане на таланти (Retain) – измерва способността за осигуряване на устойчивост в провеждането на политики и действия за развитие на таланти,

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

включително чрез равнището на качество на живот – 43-о място за България в света и 25-о място в Европа, преди Полша, Литва, Унгария, Румъния и Хърватия.

Според данните от НСИ, в периода 2018-2020 г. се наблюдава спад на броя изследователи в държавния сектор (в т.ч. БАН, ССА и други научни организации) и в сектор висше образование и нарастване на броя на работещите в сектор индустрия, които притежават ОНС „доктор“. В допълнение, малко над половината (51,2%) от всички изследователи в държавния сектор и в сектор висше образование са на възраст 35 – 54 години. Само 2,8% от младите учени са на възраст под 25 години, а 18,5% са на възраст 25 – 34 години във висшето образование. Тези проценти за държавния сектор са съответно малко под 2% - под 25 години и 12% - за 25 – 34 години. В сектор висше образование 3,5% от изследователите са на възраст под 25%, а близо 18% между 25 – 34. Фигура 3 показва броя учени на 1 млн. население (вж. Фигура 3 в Прил. 2).

Видно от Таблица № 5 (вж. Приложение 1), към 2022 г. по данни на UNESCO заетите в НИРД на 1 милион население в България през 2020 г. са 2402, при средни нива 3704 за Европа. Усилията трябва да се насочат към увеличаване на дела на заетите в НИРД на 1 милион население до достигане на средните за ЕС стойности за този показател.

По отношение на възрастовата структура на академичния персонал в изследователските звена на държавна издръжка през последните години се регистрира спад на изследователите във възрастовата група от 25-34 години, а във висшите училища е налице спад при най-младите научни работници до 25 години и при тези над 55 години, който обаче е съпроводен от увеличение в останалите възрастови категории.

През 2021 г. България е позиционирана на 68 място в света по научна продукция с общо 5903 публикации, от които 5630 научни статии, доклади и резюмета. Изчисленият на тяхна основа показател „брой цитирания за една публикация класира страната на 161 място от общо 221 държави в Web of Science. Настоящите позиции на България за 2021 г. отстъпват спрямо показателите общо за периода 1980 – 2020 г., когато страната заема 56 място по публикационна активност. Регистрира се и намаляване в нарастването на общия брой публикации в базата данни SCOPUS. Ръстът в публикационната активност на годишна основа е 5% за 2021 г. след покачването от 13% за 2020 г. В рамките на ЕС-28 България е 22-ра по показателя за обща публикационна активност както за целия наблюдаван период 1996 – 2019 г., така и за последната година.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Реформата в областта на висшето образование, предприета през последните години бе насочена изключително към възстановяване на способността му да произвежда кадри с необходимите знания и умения за пазара на труда, както и към подобряване на учебните програми и процеси. През 2021 г са приети промени в ЗВО, чрез които се дава възможността тези висши училища, които дават значим принос за развитието на важни обществени области чрез върхови научни изследвания и имат високи резултати от научноизследователска дейност да бъдат определени за изследователски висши училища. Тази промяна се очаква да допринесе за оптимизирането на системата на НИИ и националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал. Мерките в НПВУ за развитието на изследователски висши училища и за повишаване на иновационния капацитет на БАН в областта на зелените и цифровите технологии ще ускорят допълнително положителните реформи в научно-иновационната система.

Пряко проявление на слабата връзка между научната общност и бизнеса е спорадичния процес по трансфер на знания и технологии, тъй като липсва единен за екосистемата правен акт, който да регламентира принципите и правилата, по които да се осъществява трансфер на технологии и знания генерирани в научните организации и във висшите училища. Това изисква нова ясна законова регламентация, стимули за осъществяване на дейности по трансфер на знания и технологии и квалифицирани експерти във висшите училища и научни организации. Законодателството в България позволява изобретателят да участва в комерсиализацията на научните резултати, докато правата на интелектуална собственост остават в съответното висше училище или научна институция. Взаимоотношенията между научната общност и бизнеса остават на ниво договори за сътрудничество и на практика трансфер на знания и технологии не се реализира. Към настоящия момент съществуват правни основания за реализиране на дейности по трансфер на технологии в Закона за висшето образование и в Закона за Българска академия на науките, но те не са достатъчни за създаване на реални условия за комерсиализация на научните резултати.

В допълнение, липсват адекватни стимули за комерсиализация и ускоряване на технологичния трансфер. Висшите училища и научните организации имат ограничена патентна дейност и/или отделяне на дейности в търговски дружества (spin-off компании). Разработените от висшите училища и научни организации политики за защита на интелектуалната собственост не предлагат правила и

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

процедури за определяне на ползите за изобретателя, чиито изобретения се комерсиализират. Към момента не са налични инструменти, които подпомагат пряко дейностите за трансфер на знания и технологии и/или да предоставят финансиране за защита на интелектуална собственост и комерсиализация.

2. Заинтересовани страни

Предвид предмета на законодателната инициатива е налице широк кръг заинтересовани и засегнати страни, върху които новата регулация ще окаже влияние.

Пряко засегнати страни са:

1. Институциите, осъществяващи държавната политика в областта на научните изследвания и иновациите;
2. Институциите и организациите, които отпускат публично финансиране за научни изследвания и иновации;
3. Институциите и организациите, които получават публично финансиране, извършват научни изследвания и иновации и участват в процеса на трансфер на знания и технологии (вж. Таблица № 6 в Приложение 1);
4. Персонал, зает с научно-изследователска и иновационна дейност и/или с осъществяване на трансфер на знания и технологии (вж. Таблици № 7 и № 8 в Приложение 1);
5. Бизнесът като:
 - ✓ Осъществяващ изследвания и иновации (вж. Таблица № 9 в Приложение 1);
 - ✓ “Потребител” на резултатите от изследвания; Активна страна по определяне на технологични проблеми, които има нужда да се разрешат чрез научни изследвания (т.е. поръчител на определени изследвания);
6. Всички икономически субекти, потребители на резултатите от научните изследвания и иновациите;
7. Граждани, правителствени и неправителствени организации, използващи резултатите от научните изследвания и иновациите.

Други заинтересовани страни (според институционалната им характеристика и степента на ангажираност) са:

1. Администрации, извършващи дейности, свързани с научните изследвания и иновации като Национален център за информация и документация, Национална агенция за оценяване и акредитация и др.;
2. Институции на ЕС и международни организации;

3. Трети страни, с които Република България има установено сътрудничество в областта на научните изследвания и иновациите.

Сред институциите, осъществяващи държавната политика в областта на научните изследвания и иновациите могат да се посочат Министерският съвет, Министерството на икономиката и индустрията, Министерството на иновациите и растежа, Министерството на образованието и науката и др., които едновременно с формирането на държавната политика осигуряват и публичното финансиране за научни изследвания и иновации.

Провеждането на научни изследвания и иновации е сложен и интензивен процес, който обхваща голям брой заинтересовани страни. Подобряването на качеството на научните изследвания и иновациите влияе директно или индиректно върху качеството на живота на всички български граждани. В тази връзка общия брой на заинтересованите и засегнатите страни, върху които предложеният проект на закон би оказал въздействие е 6 519 789 души (населението на Република България по данни от НСИ към м. ноември 2022 г.)

3. Цели

Сред общите цели са:

Подпомагане на изпълнението на Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017-2030), Иновационната стратегия за интелигентна специализация и Стратегията за развитие на висшето образование чрез приемане на единен нормативен акт, който ефективно и ефикасно да регулира процесите в сферата на научните изследвания и иновациите, както и на реформите и инвестициите по Националния план за възстановяване и устойчивост.

Създаване на действащ механизъм за съгласуваност при създаването и прилагането на обща политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите, в т.ч. трансферът на знания и технологии, въз основата на функционални взаимоотношения между институциите.

Постигане целите на ЕС за изграждане на европейското изследователско пространство и подобряване на международните позиции на страната по количество и качество на международно видимата научна продукция.

Конкретни цели към Проблем 1:

Цел 1 – регламентиране на ефикасно и устойчиво финансиране на научноизследователска и иновационна дейност;

Цел 2 – повишаване на средствата за научни изследвания и иновации от 0,25% до 1% от БВП до 2025 г.

Конкретни цели към Проблем 2:

Цел 1 – увеличаване на дела на заетите в НИРД на 1 милион население от 2402 до достигане до 3000 към 2027 г.

Цел 2 – регламентиране на възможностите за диференцирано заплащане на изследователите, обвързано с постигнатите научни и иновационни резултати.

4. Варианти на действие

По проблем 1:

Вариант 0 - „Без действие“

Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. При него се изхожда от позицията, че идентифицираните проблеми ще се саморазрешат без каквато и да е регулативна намеса. Първият идентифициран проблем (свързан с финансирането на НИИ) е класически пример за проблем, който не би могъл да се разреши от само себе си. Когато причините за проблема се коренят основно в непълнота, непрецизност и непоследователност на действащата нормативна рамка, трудно може да се очаква този базисен сценарий да е оптимистичен, т.е. при него проблемите да се разрешат без конкретни и целенасочени мерки.

Прилагането на Вариант 0 ще задълбочи съществуващата некоординираност между отделните секторни политики, при запазване на текущото състояние ще продължи липсата на принципи и правила, регламентиращи финансирането на технологичния трансфер и на ролята на институциите, участващи в подготовката, изпълнението, наблюдението и оценката на политиката за технологичен трансфер.

Относително niskият бюджет за научни изследвания в публичния сектор се разпределя между голям брой университети и научноизследователски институти. Това води до недостатъчно високо качеството на българската научна продукция (като дял от най-често цитираните български научни публикации в световен план), чието ниво остава ниско сред всички държави от ЕС, слаба интернационализация и липса на потенциалния принос на научните изследвания и иновациите в повишаването на конкурентоспособността на националната икономика, икономическото възстановяване и ускоряване на растежа, базиран на знания.

Съществуващата правна уредба не създава достатъчно благоприятни условия за успешното регулиране на отношенията в полза на гражданите, обществото и държавата в стратегически план. Динамиката в областта на науката и иновациите

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

поражда необходимост от осъвременена регулаторна рамка по отношение устойчивото финансиране на висококачествени изследвания, устойчивост и насърчаване на комерсиализацията, както и синергия между науката и иновациите.

При вариант „Без действие“ ще се запази съществуващото до момента положение, което с оглед направената оценка не отговаря напълно на развитието на обществените отношения в регулираната област. Ако не се предприемат необходимите промени в законодателната рамка е възможно описаният проблем да се задълбочи. Освен това няма да бъдат изпълнени поетите от страната ангажименти по НПВУ по отношение на заложените реформи. Ето защо е необходима регулаторна интервенция чрез приемане на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите. Във връзка с гореизложеното Вариант 0 не е препоръчителен.

Вариант 1 – Промени в съществуващата правна уредба

Настоящият Закон за насърчаване на научните изследвания е приет през 2003 г., а последната му актуализация е през 2018 г., като до момента е изменян и допълван 13 пъти. Това онагледява, че частичните редакции през годините не са довели до разрешаване на проблемите в сферата, но и според изложените в доклада данни, дефицитите се задълбочават. При прилагането на Вариант 1 е възможна нова частична промяна в сега действащия ЗНИИ, чрез която да се постигнат частични положителни подобрения, но подобна промяна няма да отговори на необходимостта от разрешаване на съществените проблеми като недофинансираната система на НИИ; липсата на конкурентоспособност на България на световната научна сцена и др. С прилагането на Вариант 1 не би се постигнала необходимата регулативна намеса в нейната пълнота и задълбоченост за създаване на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите, а именно:

- регулиране участието на България в различни европейски партньорства и синергия с Рамковата програма за научни изследвания и иновации на ЕК;
- уеднаквяване на българските дефиниции в нормативната уредба с разписаните такива в Регламентите на ЕС;
- регламентиране на възможностите за използване на нови финансови инструменти и финансов инженеринг, в т.ч. и публично-частно партньорство за насърчаване на научните изследвания и иновации;
- регламентиране на структурите/звената/експерти, които консултират и подпомагат органите на държавно управление в областта на науката и иновациите;

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

- регламентиране на свободния достъп до научна информация и резултати от научни изследвания;
- регламентиране и създаване на устойчива законова рамка за съществуването на Националния иновационен фонд, като по този начин той да отговори адекватно на съвременните предизвикателства и нуждите на българската икономика, както и на отделните участници в иновационната екосистема;
- въвеждане на нормативни изисквания към организациите, извършващи научни изследвания по отношение на Регистъра на научната дейност в Република България;

В конкретния случай Прилагането на Вариант 1 би могло да доведе до частично постигане на целите, но при неговото реализиране отрицателните въздействия може бъдат много повече от положителните и като цяло би било неефективно. Възможно е усложняване на регулирането поради съществуващи потенциални рискове от липса на времева и/или институционална несинхронизираност на нормативните промени. При избора на Вариант 1 съществува висок риск да не бъдат разрешени цялостно и устойчиво констатираните проблеми. По тази причина е идентифицирана необходимост от регулаторна намеса чрез приемане на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите. С частична регулаторна намеса посредством изменения и допълнения в съществуващото законодателство няма да се постигне разрешаване на идентифицираните проблеми и изпълнение на поставените цели. В тази връзка Вариант 1 не е препоръчителен.

Вариант 2 – Гарантиране на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите

Вариант 2 включва приемането на самостоятелен и изцяло нов нормативен акт, който следва да е в състояние да уреди ефективно и устойчиво проблемните обществени отношения.

Новата законодателна рамка ще формулира основните принципи, правила и обхват на политиките за управление на интелектуалната собственост във висшите училища и научните организации. Чрез нея ще се стимулира трансфера на знания и технологии с регламентиране на правилата за създаване на търговски дружества от висшите училища и научни организации; осигуряване на устойчиво публично финансиране на офисите за технологичен трансфер и на дейности за защита на интелектуална собственост. Тя ще осигури и механизъм за постоянно обучение на експертите, които се занимават с трансфер на знания и технологии във висшите училища и в научните организации.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Предвижда се проектът на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите да се структурира в 6 или 7 глави, със следната примерна структура:

- Общи положения – цел, дефиниции, обхват, институции на научноизследователската и иновационната екосистема, принципи;
- Формиране на политиката за насърчаване на научните изследвания и иновациите;
- Насърчаване на научните изследвания;
- Насърчаване на иновациите
- Подкрепа за осъществяване на технологичен трансфер
- Наблюдение и оценка изпълнението на политиката
- Публичност и прозрачност

Усъвършенстването на нормативната уредба и механизмите за координация и финансиране с достигането на 1% от БВП за НИРД ще позволи ефективно използване на финансовите средства като ще се обвържат с постигането на резултати, както фундаменталните, така и приложните изследвания, а също и иновациите. Ще се увеличат нивата на инвестиции от частния сектор в приложни научни изследвания и експериментално развитие чрез въвеждането на финансови и други стимули и ще се създадат фокусирани инструменти за подпомагане на приложните научни изследвания и комерсиализацията на резултатите от тях.

В закона ще бъдат посочени елементите на научноизследователската и иновационната институционална екосистема като допълнително ще се конкретизира понятието за научна организация като юридическо лице или обединение от юридически лица, извършващи научни изследвания в изпълнение на многогодишна научна програма. Чрез това ще се създаде институционална устойчивост и допълнителни възможности за публично финансиране на научните изследвания и иновациите. Законът ще уреди правния статут на центровете за върхови постижения (ЦВП) и центровете за компетентност (ЦК) и другите видове научно-изследователска инфраструктура.

Ще се регламентира създаването, обхвата, оценката и съгласуваността на стратегическите и оперативните документи, чрез които се изпълнява политиката за насърчаване на научните изследвания и на иновациите. Ще се регламентира статута на консорциумите/сдруженията (вкл. тези на обектите от Националната пътна карта за научна инфраструктура) като ресурс за създаване на знание и нови технологии и

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

за насърчаване на експлоатацията и комерсиализацията на научните резултати, вкл. и чрез обучение.

С приемането на новия ЗННИИ ще се въведат нормативни изисквания към организациите, извършващи научни изследвания за предоставяне на данни в Регистъра на научната дейност в Република България, поддържан от Националния център за информация и документация. Ще се въведат и нормативни изисквания за надграждане на Регистъра за целите на различни оценки и мониторинг и за създаване и поддържане на бази данни от организациите, финансиращи и изпълняващи научни изследвания и иновации. По този начин ще се регулират процесите по набиране и актуализиране на данните в Регистъра и ще се намали административната тежест по отношение на отчетността. Регистърът в настоящия си вид съдържа статична и непълна информация за научната дейност в страната, която не е обвързана с индикаторите за анализ на резултатите за мониторинг и оценка.

Регистърът е достъпен на следния електронен адрес: <https://cris.nacid.bg/>

Регистърът и базите данни с информация за научната дейност са част и от споразумението за партньорство между България и ЕС за периода 2022-2027 г. за средствата по Кохезионната политика, тоест заложените изисквания за предоставяне на данни в Регистъра и за неговото надграждане служат като инструмент за финансиране по ПНИДИТ.

Със закона ще се въведе легално определение на редица термини, като „Млад учен“, „Постдокторант“ и „Изследовател“, „Научни изследвания“, „Фундаментални научни изследвания“, „Приложни научни изследвания“, „Научно обосновани иновации“, „Трансфер на технологии“ и др.

Ще се усъвършенства програмният принцип на управление с ясни форми за координация и взимане на решение.

Реализирането на НСРНИ и на ИСИС се осъществява чрез изпълнението на програми, финансирани от националния бюджет и от ЕСИФ. Законът ще регламентира създаването, управлението и оценката на седемгодишни (1) рамкова програма за научни изследвания и (2) рамкова програма за иновации. Двата документа ще се приемат от Министерския съвет след съгласуване със заинтересованите страни, включително Съвет за интелигентен растеж към МС, и одобрение от Иновационния борд към министрите на образованието и науката и на иновациите и растежа.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Рамковата програма за научни изследвания ще очертава научните области, в които ще се инвестират публични средства за фундаментални, приложни изследвания и експериментално развитие с технологична готовност (TRL) от 1 до 4. Тя ще се реализира, чрез финансиране на проекти на учени или група учени от фонд „Научни изследвания“. Рамковата програма за иновации ще очертава основните иновационни области, в които ще се инвестират публични средства за реализирането на технологична готовност (TRL) от 4 до 7 и за технологичен трансфер (TRL) 8 и 9, като не се изключва финансиране на TRL от 1 до 3, ако съответните научни изследвания са необходими или имат голям потенциал за развитие към следващите нива. Тя ще се реализира посредством финансиране на проекти на бизнеса от Националния иновационен фонд.

Стратегическото партньорство с индустрията и пълноценното участие на заинтересованите страни са сред основните елементи на реформата. Тя е свързана както с ролята на Съвета за интелигентен растеж, така и със създаването на Борд за иновации/Иновативен борд. Той ще бъде съвещателен орган към министрите на образованието и науката и на иновациите и растежа. Бордът ще бъде съ-председателстван от двамата министри. Негови членове ще бъдат водещи експерти в различните научни направления от страната и чужбина, от публични и частни научни организации, иноватори и бизнес лидери. Представителите на бизнеса ще бъдат поне 1/3 от състава на борда. Те ще бъдат определени след прилагането на прозрачна процедура за избор и ще бъдат назначени за срок от поне 5 години.

Бордът ще може да обсъжда политики, да предоставя съвети, свързани с тенденциите за разгръщане на потенциални научноизследователски и иновационни направления в България в синхрон със световните такива. Предвижда се Бордът да наблюдава горепосочените рамкови програми като набележи на база потенциала на страната теми за развитие и форми на сътрудничество, да дава съвети за мониторинг и капацитет на фондовете за финансиране и разбира се да подпомага интернационализацията на страната – например препоръки за конкурс, препоръки за сътрудничество навън, за участие в съвместно програма на ЕС.

Структурата, функциите и правомощията на Иновативния борд ще бъдат регулирани в правилата за работата му, които ще бъдат публични.

Приемането на Вариант 2 ще доведе до правно обезпечаване на политиката за научни изследвания, иновации и технологии чрез разработването и приемането на

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

нов Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите, който ще замени действащия в момента Закон за насърчаване на научните изследвания.

Финансовото осигуряване на дейностите, регламентирани от Закона, ще се осъществява със средства от държавния бюджет чрез бюджета на различните министерства и ведомства, частни инвестиции, а също и с европейско финансиране.

С приемането на Законопроекта Република България ще изпълни свои ангажименти, произтичащи от членството в ЕС, които до момента не са уредени пълноценно на законодателно ниво.

По проблем 2:

Вариант 0 - „Без действие“

Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия и се основава на позицията, че не е необходима нормативна промяна. Вторият проблем, свързан с човешки ресурси в областта на НИИ, е тясно свързан с първия, като не може да се очаква, че без предприемането на действия същият ще се разреши от само себе си. Постепенната загуба на квалифициран човешки ресурс е пряко следствие на проблемите, свързани с неефективната правна уредба по отношение на управленския и финансов модел в сферата на научните изследвания и иновациите. Липсата на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал води до загубата на научен капацитет. При липса на предприемане на адекватни действия и запазване на сегашната регулаторна рамка, значителна част от научните групи ще останат ограничени в своето развитие, в публикуването на научни резултати във водещи научни списания и в използването на необходимата апаратура. Много научни групи постепенно губят позиции в международната научна общност и продължават да пропускат значителни възможности за привличане на средства по рамковите програми на ЕС. Този факт допълнително усилва отрицателните демографски процеси сред научната общност – застаряване на научния състав и продължаване на „изтичането на мозъци“, както и значително по-нисък брой учени на 1 млн. население в сравнение със средните стойности за ЕС. Изборът на този вариант ще задълбочи процеса на „изтичане на мозъци“. Изложеното налага и извода, че идентифицираните проблеми не могат да бъдат преодолені по пътя на запазване на настоящата правна уредба.

В случай, че се приложи Вариант 0 трудно би могло да се прогнозира подобрене на съществуващата ситуация, изложена по Проблем 2, тъй като първоизточникът на

регулация не урежда по оптимален начин обществените отношения. Във връзка с гореизложеното Вариант 0 не е препоръчителен.

Вариант 1 – Промени в съществуващата правна уредба

Възможна е частична промяна в сега действащия ЗНИИ, чрез която да се постигнат частични положителни въздействия по отношение на Проблем 2, но подобна промяна няма да отговори на необходимостта от разрешаване на съществените проблеми като загуба на научен капацитет; понижена мотивация на българските учени за участие в проекти, липса на конкурентоспособност на България в световните научни среди и др. Към момента не е налице действащ механизъм за съгласуваност при създаването и прилагането на обща политика за насърчаване на научните изследвания и на иновациите. Не са определени органите и реда за формиране на тази политика, което не позволява да се регламентира ролята на всяка от институциите в процеса на създаване, прилагане, мониторинг и оценка на политиката, свързана с развитието на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал.

Осъществяването на Вариант 1 чрез изменения и допълнения в сега действащия Закон за насърчаване на научните изследвания няма да доведе до преодоляване на повечето от идентифицираните проблеми, тъй като проблемите са от такова естество и с такъв интензитет, че не могат да бъдат разрешени чрез частични нормативни промени. Предвид на изложеното този вариант в конкретния случай е неефективен и неефикасен и се обмисля приемането на изцяло ново законодателство, което да регулира трайно обществените отношения, засегнати от проблемите.

Вариант 2 Политики за подкрепа и развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал

Реформата в системата на НИРД е свързана с осъществяването на нова обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в подкрепа на икономическото и общественото развитие на страната. В новия Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите ще бъде регламентирана политиката за поддържане и засилване на научния капацитет на страната с акцент върху областите, свързани с националните приоритети и стратегическите документи. Предвижда се новият нормативен акт да създаде условия и механизми за повишаване на научния капацитет и изграждане или възстановяване на капацитета в научни области, в които той липсва. Ще се стимулира кариерното развитие на учените, надграждането на техните умения, а също и развиването на нови умения за отворена наука, работа с големи данни и валоризация на научни резултат. Приоритетно ще се

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

подпомагат научните изследвания с участие на млади учени и ще се въвеждат стимули за привличане на повече таланти към научна кариера в България. Ще се подкрепи интернационализацията на научната дейност в страната и участието в международно научно сътрудничество, включително и чрез използване на капацитета на българската научна диаспора в чужбина, както и междусекторна мобилност и привличане на изследователи от други държави.

Приемането на новия ЗННИИ се очаква да допринесе за интензифициране на връзките на академичните среди с бизнеса, с българската научна диаспора и привличане на чуждестранни специалисти в различни научни области. Планирането и изпълнението на политиката за подкрепа и развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал обвързва научните изследвания с индустрията с цел създаване на продукти и услуги с по-висока добавена стойност и осъществяване на икономическа и индустриална трансформация.

Таблица № 10 Свързване на вариантите с идентифицирания проблем

	Вариант 0 „Без действие“:	Вариант 1:	Вариант 2:
Проблем 1: „Липса на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите“	<p>Описание: Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. Предполага се, че идентифицираните проблеми ще се саморазрешат без каквато и да е регулативна намеса.</p> <p>Рискове: Ако се приложи вариант 0 ще продължи да липсва трайно уреждане на обществените отношения, свързани с липса на адекватно и устойчиво финансиране и промяна в управленския модел на научните изследвания и иновациите.</p>	<p>Описание: Изменения и допълнения в сега действащия ЗННИИ ще доведат само до частично постигане на целите, при което отрицателните въздействия може бъдат много повече от положителните и като цяло би било неефективно.</p> <p>Рискове: С прилагането на този вариант не би се постигнала необходимата регулативна намеса в нейната пълнота и задълбоченост. Възможни са потенциални рискове от липса на финансова и/или институционална несинхронизираност на нормативните промени.</p>	<p>Описание: Вариантът включва приемането на самостоятелен и изцяло нов нормативен акт, който следва да е в състояние да уреди ефективно и устойчиво обществените отношения в областта.</p> <p>Рискове: Не са идентифицирани рискове при прилагането на варианта.</p>
Проблем 2: „Липса на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал, което води до липса на квалифицирани кадри в системата на НИИ“	<p>Описание: При Вариант 0 не се предприемат никакви действия. При него се изхожда от позицията, че идентифицираните проблеми ще се саморазрешат без каквато и да е регулативна намеса.</p> <p>Рискове: Ако се приложи вариантът „Без действие“ кадри в системата на научните изследвания и иновациите.</p>	<p>Описание: Прилагането на Вариант 1 би могло да доведе до частично постигане на целите, но при неговото реализиране отрицателните въздействия може бъдат много повече от положителните и като цяло би било неефективно.</p> <p>Рискове: С прилагането на този вариант не би се постигнала необходимата целева промяна за достигане на нива от 3000 работещи в НИРД на 1 милион население.</p>	<p>Описание: Вариантът включва приемането на самостоятелен и изцяло нов нормативен акт, който следва да е в състояние да уреди ефективно и устойчиво проблемните обществени отношения.</p> <p>Рискове: Не са идентифицирани рискове при прилагането на варианта.</p>

5. Анализ на въздействията

5.1. Определяне на икономическите, социални и екологични въздействия

Усъвършенстването на регулацията в областта на науката и иновациите и увеличаването на инвестициите в цялата научноизследователска и иновационна екосистема се очаква да доведе до ускоряване на икономическото развитие на регионално и национално ниво, основаващо се на ползотворно и ефективно сътрудничество между академичния и бизнес сектор и постигане на по-голяма иновативност на българските предприятия. Това неминуемо ще допринесе и за двойния преход чрез увеличаване на частните инвестиции в разработване и приложение на чисти технологии, участие в стратегическите вериги на доставка на промишлен капацитет от чисти технологии (вкл. по отношение на инициативата за повишаване на стратегическата автономност на ЕС), в цифровизация и т.н. Не на последно място, тласъкът в развитието и интернационализацията на този сектор се очаква да доведе до създаването на работни места с висока добавена стойност за икономиката в средносрочен и дългосрочен план.

Законът ще определи органите и реда за формиране на националната политика за насърчаване на научните изследвания и иновациите, ще регламентира ролята на всяка от институциите, участващи в процеса на създаване, прилагане, мониторинг и оценка на политиката, ще посочи начините за финансиране на политиката и стимулиране на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал.

Законът ще въздейства и върху законодателството в областта на правата върху интелектуалната собственост, за да засили съгласуваността на националната рамка за правата върху интелектуалната собственост и трансфера на технологии, като взема предвид относимите препоръките на Световната банка, както и тези на Единния изследователски център относно 14-те съфинансирани от ЕФРР центрове за върхови постижения и центрове за компетентност в България.

По отношение на политиката за трансфер на технологии Законът ще определи принципите и правилата, които ще регламентират финансирането на технологичния трансфер, ролята на институциите участващи в подготовката, изпълнението, наблюдението и оценката на политиката за технологичен трансфер.

Приемането на Вариант 2 би допринесло за постигане на ЦУР 9 „Промисленост, иновации и инфраструктура“. Понастоящем България е сред страните с най-ниски

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

резултати („нововъзникващ иноватор“) в Сравнителния доклад за иновациите в Европейския съюз за 2021 г., като общото равнище все още е под 70% от средното за ЕС. С приемането на новия Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите се очаква постигане на следните положителни въздействия:

- Активизиране на научноизследователската дейност, подобряване на технологичния капацитет на промишлените отрасли, значително увеличаване броя на научните работници и изследователи на един милион души, както и на публичните и частни разходи за научни изследвания и развитие;
- Развитие на качествена, надеждна, устойчива и адаптивна инфраструктура, включително регионална и трансгранична, за подкрепа на икономическото развитие и благосъстоянието на хората;
- Подкрепа за развитието на технологиите, научните изследвания и иновациите, трансфера на знания и технологии на местно и национално равнище, включително чрез осигуряване на благоприятна икономическа, социална и екологична среда за развитие.

Таблица № 11 Представяне на значимите икономически, социални и екологични въздействия при проблеми 1 и 2

Относително ниският бюджет за научни изследвания в публичния сектор продължава да се разпределя между голям брой бенефициенти, което води до намаляване на човешките ресурси в системата. Видно е, че първият проблем, отнасящ се до липса на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите е тясно свързан с втория проблем засягащ националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал. Във връзка с изложеното, двата проблема се изследват заедно в таблицата по-долу.

Проблем 1: „Липса на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите“ и			
Проблем 2: „Липса на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал, което води до липса на квалифицирани кадри“			
	Икономически въздействия	Социални въздействия	Екологични въздействия
Вариант 0 „Без действие“	1. Негативно влияние върху икономическия растеж; 2. Ниски равнища на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации;	1. Липса и застаряване на квалифицираният човешки ресурси в сферата на науката и иновациите; 2. Недостатъчно високо количество и качеството на българската научна продукция;	1. Липса на принос за опазване на биоразнообразието, флората, фауната и естествената среда; 2. Не допринася за ограничаване замърсяването на атмосферния въздух, водите и почвите;

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

	<p>3. Относително ниският бюджет за научни изследвания в публичния сектор ще продължава да се разпределя между голям брой бенефициенти</p>	<p>3 . Ще продължи да е налице спад на изследователите във възрастовата група 25-34 г. Във висшите училища ще се запази тенденцията за спад при най-младите научни работници до 25 г.</p>	<p>3. Не съдържа възможност за преминаване към подходящи за околната среда работни процеси.</p>
<p>Вариант 1: „Промени в съществуващата правна уредба“</p>	<p>1. Частична, но непълна регулация в процеса на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации ;</p> <p>2. Непълно регулиране на процеса по разпределение на държавния бюджет. Финансирането ще продължи да се разпределя между неравномерно между голям брой бенефициенти;</p> <p>3 . Ще продължи да съществува проблема свързан с недостатъчното и неустойчивото финансиране на научните организации и научните изследвания</p>	<p>1. Частично ще допринесе за увеличаване на броя на квалифицираният човешки ресурс в сферата на науката и иновациите;</p> <p>2. Няма да се насърчи по оптимален начин процеса по привличане на млади изследователи и научни работници;</p> <p>3 . Несигурно и частично би могло да се допринесе за по-високо количество и по-добро качество на българската научна продукция.</p>	<p>1. Липса на принос за опазване на биоразнообразието, флората, фауната и естествената среда;</p> <p>2. Не допринася за ограничаване замърсяването на атмосферния въздух, водите и почвите;</p> <p>3 . Не съдържа възможност за преминаване към подходящи за околната среда работни процеси</p>
<p>Вариант 2: Гарантиране на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите; Подкрепа и развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал</p>	<p>1. Цялостно положително влияние върху икономическия растеж;</p> <p>2. Насърчаване на публичните и частните инвестиции в наука и иновации;</p> <p>3. Регулиране на процесите свързани с справедливото и равномерно разпределение на бюджета между бенефициентите .</p> <p>4. Въвеждане на отворената наука, която ще спомогне за процеса на трансфер на знания към икономиката.</p>	<p>1. Оптимално спомага за увеличаване на броя на квалифицираният човешки ресурс в сферата на науката и иновациите;</p> <p>2. Допринася за привличането на млади изследователи и научни работници;</p> <p>3. Ще се изпълнят целите свързани с необходимостта от по-високо количество и по-добро качество на българската научна продукция.</p> <p>4. Въвеждане на отворената наука, която ще спомогне за развитието на научния потенциал.</p>	<p>1. Чрез създаването на качествени научни и иновационни продукти би могло да се стигне до положително влияние върху идентифицирани екологични проблеми в страната и да допринесе за постигането на зеления преход.</p>

5.2. Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти

Провеждането на обща политика за развитие на научни изследвания, иновации и технологии, въвеждането на стимули за трансфера на знания и прилагането на синергия между европейски и национални инструменти за подкрепа благоприятства икономическото и обществено развитие на страната. В един глобален, променящ се към устойчивост свят, подобна политика не може да остане затворена само за постигане на икономически цели, а следва да отразява по-широки обществени и екологични измерения на промяната.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Научноизследователската политика стимулира развитието на научните екипи, организации и техният капацитет и допринася за развитието на всички сфери на обществената и икономическия живот. Трансферът на знания и технологии насърчава развитието на специфични и ценни за страната практики, изхождайки от нейните специфични нужди и икономически приоритети. Иновационната политика фокусира върху структурната рамка и процесите на създаване, внедряване, трансфера на тези знания и продукти с ясна насоченост към въвеждането им на пазара в полза на хората.

Общата политика на взаимодействието поставя акцент върху институционалната рамка и по-мащабните промени, които са необходими, за да бъдат трансферирани и въведени на пазара новите знания и продукти.

Качествена оценка на по-значимите въздействия и специфичните им аспекти при решаването на Проблем 1 и 2:

Таблица № 12 Въздействия на Вариант 0: „Без действие“

Вариант 0	ИКОНОМИЧЕСКИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Негативно влияние върху икономическия растеж</i>	Въздействие 2 <i>Ниски равнища на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации</i>	Въздействие 3 <i>Разпределение на относително ниския бюджет за научни изследвания в публичния сектор между голям брой бенефициенти</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	X	X	X
Вариант 0	СОЦИАЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Липса и застаряване на квалифицирания човешки ресурси в сферата на науката и иновациите</i>	Въздействие 2 <i>Недостатъчно високо количество и качеството на българската научна продукция</i>	Въздействие 3 <i>Ще продължи да е налице спад на изследователите във възрастовата група 25-34 г. Във висшите училища ще се запази тенденцията за спад при най-младите научни работници до 25 г.</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	X	X	X
Вариант 0	ЕКОЛОГИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Липса на принос за опазване на</i>	Въздействие 2 <i>Не допринася за ограничаване</i>	Въздействие 3 <i>Не съдържа възможност за преминаване към по-</i>

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

	<i>биоразнообразието , флората, фауната и естествената среда</i>	<i>замърсяването на атмосферния въздух, водите и почвите</i>	<i>подходящи за околната среда работни процеси</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>

Таблица № 13 Въздействия на Вариант 1: „Промени в съществуващата правна уредба“

<i>Вариант 1</i>	ИКОНОМИЧЕСКИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
	Въздействие 1	Въздействие 2	Въздействие 3
<i>Вероятност въздействието да се прояви</i>	<i>Частична, но непълна регулация в процеса на публични и частни инвестиции в научни изследвания и иновации</i>	<i>Непълно регулиране при разпределение на държавния бюджет. Неравномерно разпределение на финансирането между голям брой бенефициенти</i>	<i>Ще продължи да съществува проблемът, свързан с недостатъчното и неустойчивото финансиране на научните организации за извършване на научни изследвания и иновации</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Вариант 1</i>	СОЦИАЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
	Въздействие 1	Въздействие 2	Въздействие 3
<i>Вероятност въздействието да се прояви</i>	<i>Частично ще допринесе за увеличаване на броя на квалифицирания човешки ресурс в сферата на науката и иновациите</i>	<i>Няма да се насърчи по оптимален начин процеса по привличане на млади изследователи и научни работници</i>	<i>Несигурно и частично би могло да се допринесе за по-високо количество и по-добро качество на българската научна продукция</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Вариант 1</i>	ЕКОЛОГИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
	Въздействие 1	Въздействие 2	Въздействие 3
<i>Вероятност въздействието да се прояви</i>	<i>Липса на принос за опазване на биоразнообразието, флората, фауната и естествената среда</i>	<i>Не допринася за ограничаване замърсяването на атмосферния въздух, водите и почвите</i>	<i>Не съдържа възможност за преминаване към по-подходящи за околната среда работни процеси</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>X</i>
<i>Висока</i>			

Таблица № 14 Въздействия на Вариант 2: „Гарантиране на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите; Подкрепа и развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал“

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

<i>Вариант 2</i>	ИКОНОМИЧЕСКИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Цялостно положително влияние върху икономическия растеж</i>	Въздействие 2 <i>Насърчаване на публичните и частните инвестиции в наука и иновации</i>	Въздействие 3 <i>Ефективно и ефикасно разпределение на бюджета между бенефициентите</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	X	X	X
<i>Вариант 2</i>	СОЦИАЛНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Оптимално спомага за увеличаване на броя на квалифицирания човешки ресурс в сферата на науката и иновациите</i>	Въздействие 2 <i>Допринася за привличането на млади изследователи и научни работници</i>	Въздействие 3 <i>Ще се изпълнят целите, свързани с необходимостта от по-високо количество и по-добро качество на българската научна продукция</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>			
<i>Висока</i>	X	X	X
<i>Вариант 2</i>	ЕКОЛОГИЧНИ ВЪЗДЕЙСТВИЯ		
Вероятност въздействието да се прояви	Въздействие 1 <i>Положително влияние върху идентифицирани екологични проблеми в страната чрез създаването на качествени научни и иновационни продукти</i>	Въздействие 2 <i>Допринася за постигането на зеления преход чрез иновации, технологии, патенти</i>	Въздействие 3 <i>Допринася за постигането на интелигентен растеж</i>
<i>Ниска</i>			
<i>Средна</i>	X	X	X
<i>Висока</i>			

5.3. Количествена оценка на най-значимите въздействия и на специфичните им аспекти

Нарастващите изисквания към научните изследвания и иновациите са не само стимул за подкрепа на растежа, но и за създаването на работни места и ефективното предоставяне на обществени услуги, за справяне с конкретни социални и глобални предизвикателства, включително зелен растеж, здравеопазване, продоволствена сигурност и борба с бедността.

Една от целите на политиката е увеличаване на дела на заетите в НИРД на 1 милион население до достигане на средните за ЕС стойности за този показател. Към 2022 г. по данни на UNESCO заетите в НИРД на 1 милион население в България през 2020 г. са 2402, при средни нива 3704 за Европа.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Необходимо е включване на все по-широк кръг от участници, работещи в тясно сътрудничество - фирми, предприемачи, граждански организации, университети, научни организации, агенции от публичния сектор, граждани и потребители.

Ежегодно ЕК измерва европейски индекс за иновации (EIS), който предоставя сравнителна оценка на резултати в областта на научните изследвания и иновациите на държавите-членки на ЕС и относителните силни страни и слабостите на техните системи за научни изследвания и иновации. Той помага на държавите членки да оценят областите в които трябва да съсредоточат усилията си, за да повишат представянето си в иновациите. Тази година изданието следва ревизираната рамка за измерване, въведена в изданието на EIS от 2021 г. През 2021 г. ЕК направи ново разпределение на страните-членки в четири групи според иновационното си представяне, както следва:

- иновационни лидери – страни с иновационно представяне над 125% от средноевропейското;
- силни иноватори – страни с иновационно представяне между 100% и 125% от средноевропейското ниво;
- умерени иноватори – страни с иновационно представяне между 70% и 100% от средноевропейското ниво;
- нововъзникващи иноватори – страни с иновационно представяне под 70% от средноевропейското ниво.

През 2022 г. България остава в групата на „нововъзникващи иноватори“ заедно с Хърватия, Унгария, Латвия, Полша, Румъния и Словакия. Представянето на България е 45,2% от средното за ЕС. Нарастването е (1,6% пункта) със скорост, по-ниска от тази на ЕС (9,9%-т.). ЕК отбелязва, че разликата между България и средното ниво на ЕС нараства все повече. Като слаби страни на България са отбелязани: учене през целия живот, държавната подкрепа за научноизследователската и развойна дейност на бизнеса, предприятия, предоставящи ИКТ обучени и др.

Таблица № 15 Иновационно представяне на България

Области (измерения) за иновационно представяне	Представяне спрямо ЕС
ОБЩ ИНОВАЦИОНЕН ИНДЕКС	45.2
Човешки ресурси	33.5
Атрактивна изследователска система	27.6

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Области (измерения) за иновационно представяне	Представяне спрямо ЕС
Дигитализация	47.0
Финансиране и подкрепа	22.6
Фирмени инвестиции	35.1
Използване на информационните технологии	35.9
Иноватори	56.0
Връзки	34.4
Интелектуални активи	74.1
Въздействия върху заетостта	55.3
Въздействия върху продажбите	60.6
Екологична устойчивост	53.5

Източник: Европейско иновационно табло 2022

При програмиране на инструментите за финансова подкрепа следва да се отчита и ролята на „следващата производствена революция“ – Индустрия 4.0 и Индустрия 5.0, които водят до трансформации в производството и свързаните с производството работни места, въздействието върху околната среда и съответните роли на производството и услугите. Дългосрочната перспектива е тази промяна да доведе до трансформация и диверсифициране на българската икономика, структурна промяна в добавената стойност на произведеното у нас, повишаване на заетостта, продуктивността и конкурентоспособността на страната ни в редица сфери, свързани с устойчивото развитие – иновации и инфраструктура, работни места и икономически растеж, борба с климатичните промени и зелен преход, рециклираща икономика, възобновяема енергия, опазване на околна среда и др.

Във връзка с гореизложеното, от съществено значение е и осигуряването на дългосрочно и устойчиво публично финансиране и управление на научните изследвания чрез гъвкави и адаптивни механизми. Държавното финансиране на научната дейност да се гарантира в размер на най-малко 1% от БВП. При негативен ръст на БВП или липса на растеж, държавното финансиране за научноизследователска дейност да се гарантира най-малко на нивото на предходната година.

За постигане на публичност и прозрачност на резултатите от научните изследвания и иновациите се предвижда въвеждането и популяризирането на

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

принципа на отворена наука с цел повишаване на ефективността на научноизследователската система, лесен достъп, съхранение и надеждна повторна употреба на научни данни. По данни на световната наукометрична платформа Scopus за периода 2012 – 2022 г. българските учени публикуват в отворен достъп едва 35.6 % от научните си резултати. Целта на европейското научноизследователско пространство е до 2024 г. е резултатите от публично финансирани научни изследвания да бъдат представени за свободен читателски достъп.

5.4. Административна тежест

В обхвата на тази оценка не се идентифицират въздействия, водещи до увеличаване на административната тежест върху заинтересованите страни. Следва да се отбележи, че Вариант 2 предвижда въвеждането на нормативни изисквания за предоставяне на данни от организациите, извършващи научни изследвания в Регистъра на научната дейност в Република България. По този начин ще се регулират процесите по набиране и актуализиране на данните в Регистъра и ще се намали административната тежест по отношение на отчетността. За целите на различни оценки и мониторинг се предвижда и надграждане на Регистъра, достъпен на електронен адрес: <https://cris.nacid.bg/>

5.5. Оценка на въздействието върху малките и средните предприятия (МСП - тест)

Въздействието върху МСП е значим акцент на настоящата оценка, тъй като МСП са най-уязвими при резки промени в регулаторните отношения, а в същото време представляват 99% от броя на всички предприятия и осигуряват 75% от работните места в страната.

Препоръчителният вариант няма да окаже отрицателни въздействия върху МСП, тъй като не води до нови разходи по изпълняване на нормативни изисквания, по-строго регулиране на икономическите сектори, както и не ограничаване или забрана за пускането на продукти на пазара. Предприятията, които ще бъдат пряко или косвено засегнати от нормативния акт са всички тези, които извършват научни изследвания и иновации и потребяват резултатите от тях.

Несъмнено развитието на науката и иновациите ще окаже благоприятно влияние и на бизнеса. Предвижда се чрез новия закон да бъде спомогнат процеса за разрешаване на част от проблемите, с които се сблъскват МСП при изпълнение на своите дейности: планиране и изпълнение на инвестиции в научноизследователска и

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

развойна дейност, липса на висококвалифицирани кадри и трудности при привличането на такива, набирането на капитал за растеж и др.

Чрез увеличаването на публичните и частните инвестиции в научни изследвания и иновации ще се окаже положително въздействие върху МСП. Същевременно ще се инвестира в подготовка на млади и обучени кадри, които ще подпомогнат МСП със своите умения и научен експертен потенциал за развитието на технологични модернизации, иновации и нови умения.

5.6. Описание на разходите и ползите върху заинтересованите страни

Таблица № 16 Разходи и ползи на заинтересованите страни

<p>Проблем 1: „Липса на устойчив финансов и управленски модел в областта на научните изследвания и иновациите“</p> <p>И</p> <p>Проблем 2: „Липса на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски и иновационен човешки потенциал, което води до липса на квалифицирани кадри“</p>			
	Вариант 0 „Без действие“	Вариант 1: „Промени в съществуващата правна уредба“	Вариант 2: „Законодателна инициатива чрез приемане на Закон за насърчаването на научните изследвания и иновациите (Закон)“.
<p>Заинтересована страна/група 1: Институции, формиращи политиката за НИИ, институции, финансиращи НИИ и институции, извършващи НИИ¹</p>	<p>Разходи: ще се запазят в сегашното състояние в размер 325 833 000 лв. системата ще бъде недофинансирана</p> <p>Ползи: Няма</p>	<p>Разходи: Частично ще се приложат част от европейските политики, което няма да се отрази съществено на разходите за системата</p> <p>Ползи: Дори и да са налице частични ползи, няма да са достатъчни за постигане на съществен напредък</p>	<p>Разходи: разходи за прилагане и администриране на закона и постигане на устойчиво финансиране в зависимост от ръста на БВП (годишен размер на средствата от държавния бюджет не по малък от 1% от БВП). За 2021 г. бюджетните разходи за НИИРД са в размер на 0,25 % от БВП</p> <p>Ползи: Нарастване над три пъти на средствата от ДБ за НИИРД</p>
<p>Заинтересована страна/група 2: Персонал, зает с НИИРД</p>	<p>Разходи: запазване на текущите нива (съгласно годишен отчет на БАН за 2021 г. ²разходите за персонал възлизат на 87,2 % от общия бюджет.)</p> <p>Ползи: не се идентифицират</p>	<p>Разходи: ще се запази текущото състояние, като е възможно да се постигне минимално нарастване на годишна база с до 15 % от държавния бюджет за НИИРД</p> <p>Ползи: индиректно ще се въздейства върху персонала с частично увеличение на средствата за изпълнение на НД</p>	<p>Разходи: Предвижда се устойчиво увеличение на средствата за персонал с около 30 % на годишна база</p> <p>Ползи: Нарастване над три пъти на средствата от ДБ за НИИРД, като по този начин се очаква привличане на специалисти, заети с научноизследователска дейност. Очаква се увеличение на персонала, зает с НИИРД с 1,5 пъти спрямо сегашните нива</p>

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

<p>Заинтересована страна/група 3:</p> <p>Социално-икономически субекти, потребители на резултати от НИРД (бизнеса и гражданите)</p>	<p>Разходи: ще се запазят текущите нива</p> <p>Ползи: не се предвиждат ползи</p>	<p>Разходи: не се предвижда промяна на разходите по отношение на заинтересованите лица</p> <p>Ползи: Би могло да има индиректно и частично положително въздействие върху бизнеса, като например достъп до услуги.</p>	<p>Разходи: Регламентирането на взаимоотношенията между науката и бизнеса ще улесни процеса на трансфер на знания и технологии. По този начин ще се приложат финансови схеми за подпомагане на процеса със средства от ДБ и структурните фондове на ЕС</p> <p>Ползи: Ще се повиши конкурентоспособността на българската икономика. Ще се предоставят повече и по-качествени продукти, от които ще могат да се възползват</p>
---	--	---	--

Цитираните данни в таблицата са с източник НСИ към м. октомври 2022 г.

[Отчети на БАН – Българска академия на науките \(bas.bg\)](http://bas.bg)

6. Сравняване на вариантите

6.1. Сравняване на ключовите положителни и отрицателни въздействия на всеки вариант

Таблица № 17 Ключови положителни и отрицателни въздействия

	Вариант 0	Вариант 1	Вариант 2
Икономически въздействия			
1. <i>Насърчаване на публичните и частните инвестиции в наука и иновации</i>	–	+?	+
2. <i>Регулиране на процесите свързани с справедливото и равномерно разпределение на бюджета между бенефициентите</i>	– – – –	+?	+
Социални въздействия			
1. <i>увеличаване на броя на квалифицираният човешки ресурс в сферата на науката и иновациите</i>	–	+?	+
2. <i>по-високо количество и по-добро качество на българската научна продукция</i>	–	+?	+
Екологични въздействия			
1. <i>положително влияние върху</i>			

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

<i>идентифицирани екологични проблеми в страната и допринесе за постигането на зеления преход</i>	0	0	+?
---	---	---	----

Легенда:

- (-) отрицателно въздействие;
- (+) положително въздействие;
- (0) без въздействие;
- (-?) несигурно или косвено отрицателно въздействие;
- (+?) несигурно или косвено положително въздействие;
- (- - -) запазване на негативно положение

6.2. Сравняване на изследваните варианти

Таблица № 18 Сравняване на изследваните варианти

	Вариант 0	Вариант 1	Вариант 2
<i>Ефективност</i>			
Цел 1: действащ механизъм за съгласуваност при създаването и прилагането на обща политика за насърчаване на научните изследвания и на иновациите въз основата на функционални взаимоотношения между институциите.	0	+/-	++
Цел 2: повишаване на ефективността на научноизследователската система посредством популяризиране на принципа за отворена наука, лесен достъп, съхранение и надеждна повторна употреба на научни данни	-	+/-	++
Цел 3: създаване на благоприятни условия за развитие на националния научноизследователски човешки потенциал	---	+	++

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

<i>Ефикасност</i>	–	–	+
<i>Съгласуваност</i>	Не. Значителен компромис	Да. Значителен компромис	ДА
<i>Риск за прилагане</i>	Важни рискове	Ограничени рискове	Не са идентифицирани рискове

6.3. Класиране на вариантите и идентифициране на препоръчителен вариант

Въз основа на направеното сравнение на оценените варианти, като се вземе предвид извършеното класиране на база резултатите от анализа и представянето на разходите и ползите, оценката на въздействието идентифицира като препоръчителен и най-подходящ за постигане на целите **Вариант 2**, който ще се реализира чрез законодателна инициатива за приемане на нов Закон за насърчаването на научните изследвания и иновациите (ЗННИИ).

7. Препоръчителен вариант

Въз основа на сравнението на вариантите, посочените предимства и недостатъци на идентифицираните варианти за разрешаване на проблемите, описани в раздел 4 и раздел 5 от оценката, следва да се заключи, че **Вариант 2** е препоръчителен и най-подходящ за постигане на целите.

С приемането на ЗННИИ ще се уредят основните обществени отношения, така че да се създадат условия за реализация на пълния им потенциал и увеличаване на икономическото и социалното въздействие на инвестициите в научни изследвания и иновации. Това ще допринесе за своевременно реагиране на социалните и глобалните предизвикателства пред българското общество и до модернизирването на българската икономика и растеж. С новия Закон ще се преодолее съществуващата към момента некоординираност между отделните секторни политики, като се предложи действащ механизъм за съгласуваност при създаването и прилагането на обща политика за насърчаване на научните изследвания и на иновациите въз основа на функционални взаимоотношения между институциите. Вариант 2 ще допринесе за повишаване на ефективността на научноизследователските системи, посредством популяризиране на принципите на отворено споделяне, лесен достъп и надеждна повторна употреба на данни. Усъвършенстването на нормативната база и механизмите за координация и финансиране ще:

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

1) Осигури ефективно използване на финансовите средства за наука, като се обвържат с постигането на резултати, както фундаменталните, така и приложните изследвания.

2) Се увеличат нивата на инвестиции от частния сектор в приложни научни изследвания и експериментално развитие чрез въвеждането на финансови и други стимули.

3) Се създадат фокусирани инструменти – финансови, координационни и институционални, които подпомагат приложните научни изследвания и комерсиализацията на резултатите, както и насърчаване на предприемаческата култура във ВУ и НО.

4) Се повиши капацитета и възможностите за дългосрочно развитие на научната общност.

5) Се създадат работещи условия за осъществяване на връзката бизнес – наука.

Същевременно бъдещото развитие на националната екосистема в съответствие с посоката на развитие на Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) също изисква приемането на нов ЗННИИ, който да обхване и процеса на насърчаване на иновациите, който не е бил предмет на регулиране досега. При разработването на нов закон, в частта отнасяща се до насърчаването на научните изследвания ще се използват отделни положения от ЗННИ, като ще бъдат включени и нови моменти предвид идентифицираните проблемни места, а именно – липса на ефективност и конкуренция между научните организации, създаване на условия за изграждане и израстване на нови конкурентни научни организации, които да повишат качеството на научната система, както и осъвременяване на подходите за финансиране на научните изследвания.

Чрез приемането на закона ще бъде изпълнено задължителното условие за изпълнението на Програмата за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации по Националния план за възстановяване и устойчивост и ще се подпомогне реформата в системата на научноизследователската и развойна дейност на България. Реформата е свързана с осъществяването на новата обща политика за развитие на научните изследвания, иновациите и технологиите в подкрепа на икономическото и общественото развитие на страната. Чрез нея планирането и изпълнението на общата политика ще обвърже научните изследвания с индустрията с цел създаване на продукти и услуги с по-висока добавена стойност и осъществяване на икономическа и индустриална трансформация. С приемането на

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

закона ще се повиши координацията и интеграцията между множеството национални структури, свързани с висше образование, наука, технологии и иновации и външните заинтересовани лица – гражданите и бизнеса.

Освен за изпълнението на Програмата за ускоряване на икономическото възстановяване и трансформация чрез наука и иновации по НПВУ, предлаганата законодателна инициатива е необходима и за успеха на изпълнението на ИСИС, СРМСП, СРВОРБ и НСРНИ.

Законът ще създаде условия за насърчаване на научните изследвания, които са базирани на научни методи в търсене на ново познание. Законът ще възприеме ясна класификация на научните изследвания като финансирането им ще се организира според нивото на технологична готовност. Той ще създаде условия за насърчаване на иновациите, които са основани на научни резултати и трансфер на знание и технологии.

Законът ще създаде условия за регулиране на взаимоотношенията в областта на интелектуална собственост, за преодоляването на разминаването между научните разработки и нуждите на бизнеса с превръщането на науката от наука за науката в наука – отговорна към обществото, както и за споделяне, обмен, използване и повторно използване на данните, резултат от научна и иновационна дейност.

С приемането и прилагането на Закона ще се създадат условия за по-добра реализация на изследователите, а оттам и увеличаване на техния брой и по-добро качество на техния живот.

С приемането на Закона ще се уреди статутът на Иновационния борд и ще се осигури по-добро планиране, предвидимост и нарастване и устойчивост на финансирането за научни изследвания и иновации.

От основополагащо значение за развитието на иновационната екосистема е, че чрез новия Закон за първи път ще бъде регламентирана работата на Националния иновационен фонд като инструмент за финансиране. Регулирането на НИФ и превръщането му в едно от ключовите звена за реализиране на иновационни политики ще допринесе за пълното оползотворяване на потенциала на иновациите, в които участват изследователи, предприемачи, стартап компании, промишлени компании и обществото като цяло. Към момента се наблюдава липса на гъвкавост и адекватност на функциите, както и достатъчно устойчива законова рамка за съществуването на Фонда. Със структурирането и оптимизирането на работата на НИФ, той ще отговори адекватно на съвременните предизвикателства и нуждите на

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

българската икономика, както и на отделните участници в иновационната екосистема. Ключова промяна се отнася до възможността за обмен и информация на практики и координация между двата основни публични фонда в сектора (НИФ и ФНИ), както и изграждане на модел за координация и съвместни програми между тях. Използването на публичните научни резултати следва да се превърне в мост между двата фонда.

Законът ще отрази последните изменения в Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации, както и други ключови стратегически документи на ЕК и препоръки на Съвета на ЕС, като Планът за действие на изпълнение на обновеното Европейско научноизследователско пространство и други.

Приемането на ЗННИИ е в подкрепа на усилията на българската държава за повишаване на конкурентоспособността ѝ. Законът е насочен и към повишаване на авторитета на Република България на международно равнище във връзка с изпълнение на поетите от нея ангажименти като част от Европейското научноизследователско пространство.

Законът ще регламентира и обществените отношения, свързани с трансфера на технологии. Улесненият и значително по-ефективен процес на трансфер на технологии не само скъсява пътя на научните изследвания до иновациите и технологиите, но е и предпоставка за тяхната комерсиализация и бърза реализация в икономиката, създавайки продукти, услуги и технологии с висока добавена стойност. Страната ни получи ценни препоръки в тази сфера от страна и на Световната банка, и на Съвместния изследователски център, които служат за отправна точка за разработване и прилагане на нов модел за насърчаване на трансфера на технологии, който ще бъде заложен и регулиран в новия закон. Той ще стъпи на ефективното взаимодействие с индустрията и ще е свързан с различните модели и практики за управление на интелектуалната собственост и права, улеснявайки достъпа на бизнеса до научното знание, а на научните организации до допълнително финансиране и захранване с нови идеи и ориентираност към търсенето. Развитието на човешкия потенциал и капацитет в сферата на научните изследвания и иновациите, заедно с дейностите по интернационализация се разглеждат, като хоризонтални елементи на всеки един от посочените компоненти на реформата. Следователно Вариант 2 – приемане на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите, съдържа най-голям потенциал за постигане на целите на политиката и в тази връзка категорично се препоръчва.

8. Обществени консултации

Настоящата оценка на въздействието е изготвена на база проведеното обществено обсъждане на Концепцията за Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите. В нея е отразено мнението на основни заинтересовани страни, получено на база социален диалог с представители на научната общност, висшите училища, бизнеса, граждани.

При изготвяне на Концепцията на Закона бяха проведени консултации в работни групи със следните заинтересовани и засегнати страни: представители на държавната администрация, академичните среди и бизнеса.

Становище по Концепцията изразиха:

- Българската академия на науките (БАН)
- Институтът за икономически изследвания на БАН
- Съветът на ректорите на висшите училища в Република България
- Факултетът по математика и информатика при Софийския университет „Св. Климент Охридски“
- Преподаватели от Софийския университет „Св. Климент Охридски“
- Сдружението на медицинските университети в Република България
- Българската стопанска камара

Концепцията беше публикувана на Портала за обществени консултации с адрес <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=6988>, дата на откриване: 26.7.2022 г. и дата на приключване: 10.10.2022 г.,

както и на електронната страница на МОН с адрес https://web.mon.bg/upload/32462/1-RIpromotionact_final_Final26072022.pdf

Проект на Концепция за Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

- (публикувано 26.07.2022 г.)
Бележки, становища и предложения могат да бъдат изпращани на e-mail: al.dimitrova@mon.bg и v.vrachev@mon.bg
до **10.10.2022 включително**

В резултат на постъпилите становища е изготвена Справка за отразяване на постъпилите предложения и становища от обществените консултации по концепция за Закон за насърчаване на научните изследвания и на иновациите, която прилагаме към настоящия Доклад (вж. Приложение 3). Същата е в процес на обсъждане за приемане/неприемане на постъпилите предложения.

Доклад на цялостна предварителна оценка на въздействието на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите

Консултациите се проведоха с цел да се извърши проучване на становищата на заинтересованите страни относно нуждата и приемането на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите. В хода на консултациите беше предоставена възможност за предложения и/или коментари по темата, за да се установят становищата във връзка с необходимостта от Закона и причините, които го пораждат; целите, които трябва да се поставят; въздействието, което той ще окаже в различни аспекти и по отношение на различни групи.

Предложенията бяха обсъдени в междуведомствена работна група по изготвянето на закона. Направените предложения са отразени в доклада и са отчетени при извършването на настоящата оценка на въздействието.

От проведените до момента консултации стана ясно, че има консенсус за приемането на закона и няма опасения сред консултираните заинтересовани страни във връзка с прилагането му.

В допълнение, обществените консултации относно Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите започват от момента на публикуването му за обществено обсъждане за срок от 30 дни. Това ще позволи осъществяването на широка обществена дискусия в експертен и политически аспект.

9. Последваща оценка на въздействието

Съгласно Закона за нормативните актове последващата оценка на въздействието се извършва в срок до 5 години след влизането в сила на новия закон, кодекс или подзаконов нормативен акт на Министерския съвет или в по-кратък срок, определен от отговорния орган. Във връзка с това предлагаме препоръчителен срок за извършване на последваща оценка на въздействието на Закона за насърчаването на научните изследвания и иновациите - 4 години след влизането му в сила, предвид обхвата на планираните промени, натрупаната законодателна практика и възможността да се създаде необходимост от последващи изменения на нормативния акт. Оценката следва да се извърши от Министерството на образованието и науката със съдействието на другите заинтересовани институции.

Основните критерии, по които да се прецени доколко са постигнати заложените цели на национално ниво, както и по които ще бъде направено изследване на съотношението между поставените цели и постигнатите резултати при прилагането на нормативния акт, са използваните в предварителната оценка на въздействието критерии: ефективност, ефикасност и съгласуваност, но в контекста на целите на последващата оценка на въздействието. Те могат да бъдат свързани с периодичен

преглед на прилагането на нормативния акт, с проучване на последиците от прилагането му, с резултатите от регулирането на обществени отношения и т.н.

10. Източници

- Закон за нормативните актове
- Наредба за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието
- Ръководство за извършване на предварителна оценка на въздействието - (РМС № 728 от 2019 г.)
- Стандарти за провеждане на обществени консултации (РСАР от 16.09.2019 г.)
- Национален статистически институт
- Министерство на образованието и науката
- Министерство на иновациите и растежа
- Фонд „Научни изследвания“
- Патентно ведомство на Република България
- Портал за обществени консултации
- Национална стратегия за развитие на научните изследвания в РБ
- Национален план за възстановяване и устойчивост
- Стратегия за развитие на висшето образование в Република България
- Иновативна стратегия за интелигентна специализация
- www.scopus.com
- [Research and Development / UNESCO UIS](#)
- [ec_rtd_eis-2022-main-report.pdf \(europa.eu\)](#)
-

11. Приложения

- 11.1. Приложение 1 - Таблици
- 11.2. Приложение 2 - Фигури
- 11.3. Приложение 3 - Справка за отразяване на постъпилите предложения и становища от обществените консултации по концепция за Закон за насърчаване на научните изследвания и на иновациите

Приложение 1 – таблици

Таблица № 1 към Проблем 1 - Разходи за НИРД по източници на финансиране и сектори - 2021 година – в хил. лв.

Източници на финансиране	Общо	Сектори:			
		предприятия	държавен	висше образование	нетърговски организации
Общо	1 074 004	707 194	291 274	69 282	6 254
Предприятия	353 671	316 868	27 288	9 256	259
Държавен сектор	279 970	5 696	241 612	32 268	394
Висше образование	7 070	274	-
Нетърговски организации	2 322	2 155	41
Чужбина	430 971	382 201	22 083	21 127	5 560

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 2 към Проблем 1 - Разходи за НИРД по области на науката и сектори - 2021 година – в хил. лв.

Области на науката	Общо	Сектори:			
		предприятия	държавен	висше образование	нетърговски организации
Общо	1 074 004	707 194	291 274	69 282	6 254
Естествени науки	187 013	25 498	137 842	20 691	2 982
Технически науки	553 186	491 877	41 301
Медицински и здравни науки	206 704	179 750	6 804	20 150	-
Селскостопански и ветеринарни науки	57 553	2 840	53 519
Обществени науки	25 591	5 203	14 025	4 727	1 636
Хуманитарни науки и изкуства	43 957	2 026	37 783	3 118	1 030

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 3 към Проблем 1 - Разходи за НИРД в сектор предприятия по икономическа дейност - 2021 г. в хил. лв.

Икономически дейности (КИД - 2008)	Разходи за НИРД
Общо	707 194
Селско, горско и рибно стопанство	167
Добивна промишленост	1 533
Преработваща промишленост	178 993
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..
Строителство	1 990
Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети	11 608
Транспорт, складиране и пощи	..
Хотелиерство и ресторантьорство	1 037
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	262 798
Финансови и застрахователни дейности	..
Операции с недвижими имоти	639
Професионални дейности и научни изследвания	235 595
Административни и спомагателни дейности	604
Държавно управление	-
Образование	283
Хуманно здравеопазване и социална работа	8 952
Култура, спорт и развлечения	..
Други дейности; Дейности на домакинства като работодатели; недиференцирани дейности на домакинства по производство на стоки и услуги за собствено потребление; Дейности на екстериториални организации и служби	..

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 4 към Проблем 1 - Разходи за НИРД в сектор предприятия по големина на предприятията - 2021 г. – в хил. лв.

Групи по големина на предприятията според броя на заетите лица	Разходи за НИРД
Общо	707 194
0 - 9	46 237
10 - 49	93 987
50 - 249	160 877
250 и повече	406 093

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 5 към Проблем 2 - Заети в НИРД на 1 милион население

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
България	1977	2237	2125	2343	2420	2402
Хърватия	1504	1850	1868	1921	2135	2220
Гърция	3256	2770	3311	3487	3731	4010
Латвия	1809	1597	1785	1792	1905	2159
Литва	2786	2950	3072	3191	3490	3728
Словакия	2650	2600	2795	2996	3111	3164
Словения	3814	3914	4479	4845	5055	4932

Източник: UNESCO

Таблица № 6 Изследователи по възрастови групи и пол в държавен сектор и сектор висше образование - 2021 година

Възрастови групи	Държавен сектор		Сектор Висше образование	
	общо	от тях жени	общо	от тях жени
Общо	5 018	2 877	8 509	4 673
под 25	79	55	148	77
25 - 34	544	363	1 568	877
35 - 44	1 270	730	2 245	1 265
45 - 54	1 435	867	2 349	1 395
55 - 64	1 270	698	1 775	918
65 и повече	420	164	424	141

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 7 Персонал, зает с НИРД, по категории и пол, през 2021 г.

	(еквивалент на пълна заетост)		(брой)	
	2021		2021	
	Общо	От тях жени	Общо	От тях жени
Общо	25122	11933	34613	16779
Изследователи	16230	7548	23234	11214
Друг персонал, зает с НИРД	8892	4385	11379	5565

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

Таблица № 8 Персонал, зает с НИРД по области на науката и пол - 2021 година

Области на науката	Общо персонал	От тях жени
БРОЙ		
Общо	34 613	16 779
Естествени науки	5 847	3 162
Технически науки	13 395	4 181
Медицински и здравни науки	8 122	5 176
Селскостопански и ветеринарни науки	2 407	1 335
Обществени науки	2 872	1 656
Хуманитарни науки и изкуства	1 970	1 269
ЕКВИВАЛЕНТ НА ПЪЛНА ЗАЕТОСТ		
Общо	25 122	11 933
Естествени науки	5 038	2 713
Технически науки	10 308	3 110
Медицински и здравни науки	4 881	3 147
Селскостопански и ветеринарни науки	1 923	1 102
Обществени науки	1 673	1 011
Хуманитарни науки и изкуства	1 299	850

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

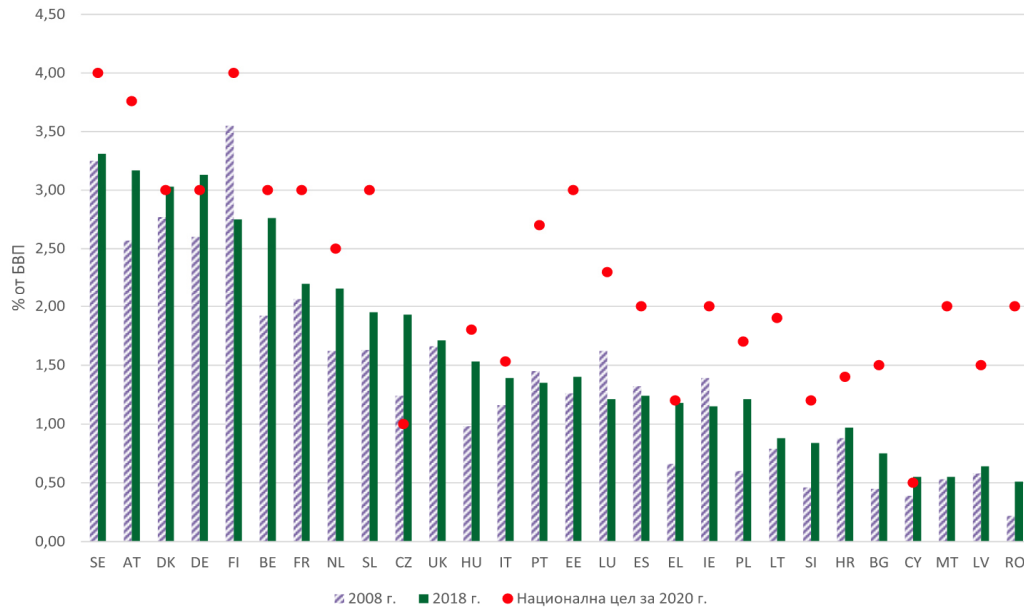
Таблица № 9 Дял на иновационно активните предприятия от общия брой предприятия

	2020		
	Иновационно активни предприятия	Предприятия с продуктови иновации	Предприятия с бизнес процесови иновации
Общо	36.2	22.8	25.8
По икономически дейности (КИД - 2008)			
Индустрия ¹	41.0	26.3	28.5
Услуги ²	31.5	19.4	23.2
По големина на предприятията според броя на заетите лица			
10 - 49	31.1	20.4	21.5
50 - 249	50.5	30.0	37.4
250 и повече	76.8	41.1	64.1

Източник: НСИ, м. ноември 2022 г.

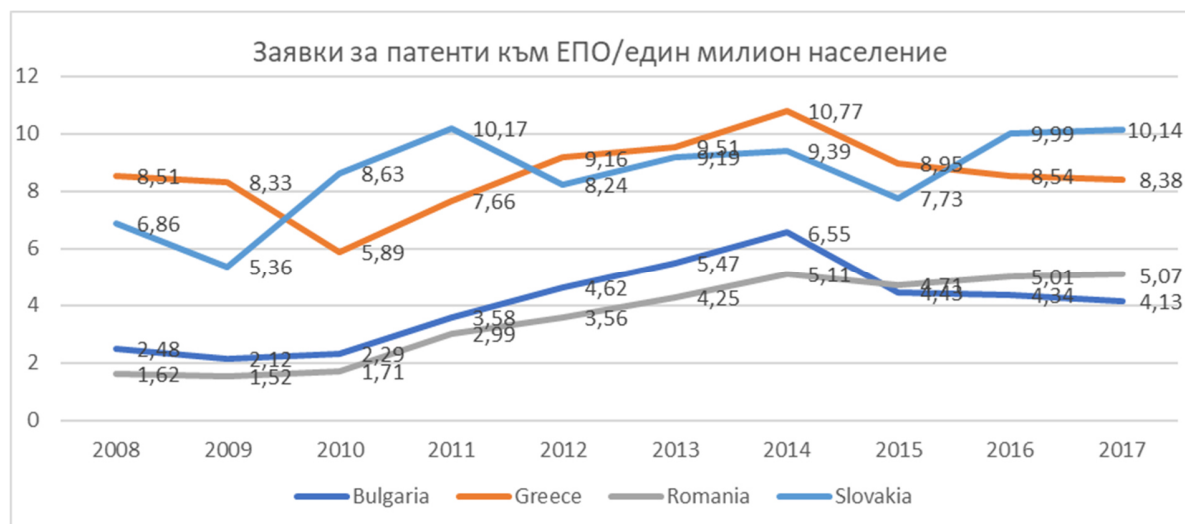
Приложение 2 – Фигури

Фигура № 1 Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)

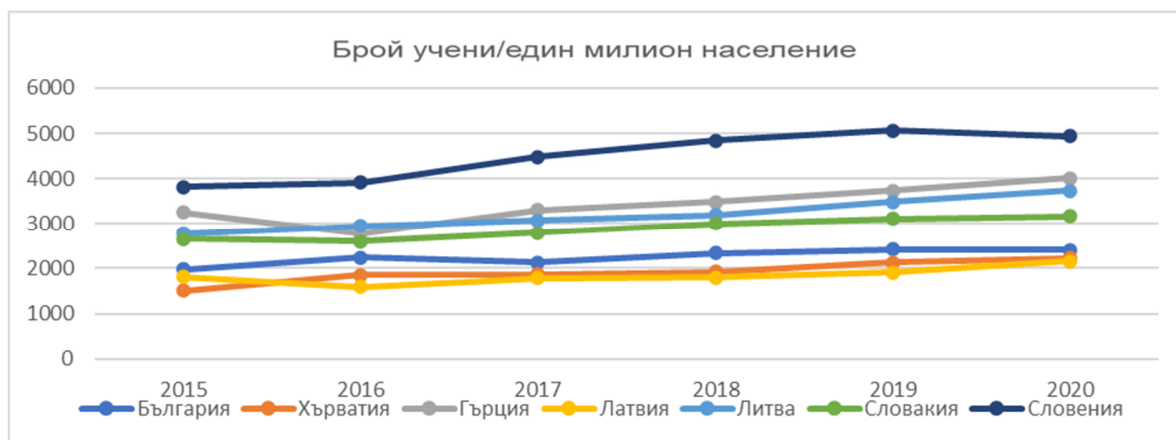
Източник: EIS, 2022

Фигура № 2 Заявки за патенти на 1 млн. население

Източник: UNESCO statistics, 2022

Фигура № 3 Брой учени на 1 млн. население

Източник: UNESCO statistics, 2022

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ И СТАНОВИЩА ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ ПО КОНЦЕПЦИЯ ЗА ЗАКОН ЗА НАСЪРЧАВАНЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ И НА ИНОВАЦИИТЕ

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Предложения и становища
1.	Проф., д и н Р. Чобанова Институт за икономически изследвания на БАН (електронна поща)	<p>1. Да се използва разработения и прилаган от ОИСР и Евростат инструментариум за разработване на Концепции за НИРД и иновации - методически ръководства от фамилия Фраскати, по-конкретно - за оценка на НИИ - и тази за иновации - от Осло.</p> <p>2. Подходът на разработването на проекта не е актуален и не дава адекватен отговор на днешните проблеми на научните изследвания в страната.</p> <p>3. Като водещ принцип НИ в България трябва да са свързани с решаване на проблеми от дългосрочната стратегия за развитие на страната и на краткосрочни проблеми от жизнена важност. Те трябва експлицитно да се напишат.</p>
2.	Нели Косева – БАН (електронна поща)	<p>1. Идентифицирани са основните проблеми, които възпрепятстват ефективното функциониране на системата. На преден план са изнесени недостатъчното и неустойчивото финансиране на научните организации и на научните изследвания, както и фрагментацията на политиките и инструментите. Въз основа на анализа са поставени три цели, насочени към механизмите за координация и финансиране:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Първата цел формулира необходимостта от ефективно използване на средствата за наука, като те се обвържат с постигането на резултати както за фундаменталните, така и за приложните изследвания. В анализа е посочено, че държавното финансиране изостава значително от поетите ангажименти, както и това, че бизнесът не осигурява средства за фундаментални изследвания. Въпреки това, в концепцията не е поставена като приоритетна цел нарастване на нивото на публичните средства за научни изследвания, за да бъдат постигнати равнищата, приети в националните стратегически документи. - Третата цел е насочена към създаване на фокусирани инструменти – финансови, координационни и институционални, които подпомагат приложните научни изследвания и комерсиализацията на резултатите, както и насърчаване на предприемаческата култура във ВУ. Тези инструменти би следвало да са насочени и към научните организации. Те също обучават специалисти (в т.ч докторанти) и имат реална нужда от насърчаване на иновационната дейност. В противен случай отново ще се фрагментират усилията и ще се нарушат принципите на ефективност и равнопоставеност. <p>Към целите, свързани с повишаване на капацитета и възможностите за дългосрочно развитие на научната общност би следвало междусекторната мобилност да се изведе на отделен ред, тъй като тя е специфичен вид мобилност, насочена към изграждане на устойчиви връзки между бизнеса и НО/ВУ, която може да се реализира както в страната, така и с чуждестранни организации</p>

2. Според Концепцията в Закона ще се възприеме следната класификация на научните изследвания: (1) фундаментални, (2) приложни, и (3) експериментално развитие. Тези терминологични определения са дадени в FRASCATI MANUAL 2002. Но в приетата Национална стратегия за развитие на научните изследвания в Република България 2017 – 2030 е казано, че финансирането на дейностите на стратегията ще се осъществява съгласувано с разпоредбите на Регламент (ЕС) № 651/2014 и на Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации. В тези два документа експериментално развитие е посочено като част от приложните изследвания („приложни изследвания“ означава индустриални научни изследвания, експериментално развитие или комбинация от двете“), както е дадено и определение на експериментално развитие.

3. Рамката за държавна помощ за научни изследвания, развитие и иновации (2014/С 198/01) е документ, който се познава от научната общност, НО и ВУ. Залегналите в нея принципи за държавна помощ за НИРДИ се прилагат във всички отрасли, обхванати от Договора за функционирането на Европейския съюз. Следователно **класификацията на научните изследвания е целесъобразно да бъде в синхрон с въведените и използвани определения на европейско ниво**, т.е. с определенията за различните видове изследвания, дадени в Регламент (ЕС) № 651/2014 и в Рамката.

4. За реализирането на Националната стратегия за развитие на научните изследвания и на Иновационната стратегия за интелигентна специализация се предвижда в Закона да се регламентират две рамкови програми: Рамковата програма за научни изследвания и Рамковата програма за иновации. Втората програма ще финансира приоритетно проекти на бизнеса, но тъй като ще бъдат финансирани и научни разработки, като не са изключени и такива с TRL от 1 до 3, **препоръчително е да се регламентира участието на НО и ВУ като партньори**. В момента също има практика за финансиране на проекти, изпълнявани в партньорство фирма – НО/ВУ, но тъй като НО и ВУ не са преки бенефициенти, това създава условия те да бъдат поставени в неравностойно положение.

5. Предвижда се наблюдението и оценката на двете рамкови програми да се осъществява от Иновационен съвет. След като един съвет ще наблюдава двете рамкови програми е подходящо името на съвета да съответства на функциите, а от там и на състава му. Затова предлагаме наблюдаващият орган да се казва **(Национален) Съвет за научни изследвания и иновации**.

6. Предвидено е Законът да конкретизира понятието за научна организация като юридическо лице или обединение от юридически лица, за които е поставено изискването за наличие и изпълнение на многогодишна научна програма в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания и/или с Иновационна стратегия за интелигентна специализация. Не е посочено дали Законът **ще даде и правната рамка на организационната структура/формата на обединението – научна организация**.

7. Подкрепяме, че е необходимо взаимодействие и координираност между Фонд „Научни изследвания“ и Националния иновационен фонд. Синергия и ефективно използване на ресурсите на двете структури може да бъде постигната със **съгласуване на годишните им работни програми, приоритетните тематични области, обмяна на експертиза и др.** Не само двата фонда би следвало взаимно да се информират за финансираните от тях проекти, но и широката общественост, което е практика и в момента.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

		<p>8. В Концепцията е записано, че „Законът ще създаде условия за насърчаване на иновациите, които са основани на научни резултати, и трансферът на знание и технологии, който се определя като всеки процес, чиято цел е придобиване, събиране и споделяне на конкретни и латентни знания, включително умения и компетенции по отношение както на стопански, така и на нестопански дейности.“ Трансферът на технологии е тясно свързан с трансфера на знания. Макар трансферът на знания и трансферът на технологии да са свързани процеси, те имат различна цел, следва да се разграничават и да не се използват като взаимозаменяеми понятия.</p> <p>9. Относно „модела на институционална собственост“ трябва да се отбележи, че действащото законодателство в страната по отношение на интелектуалната собственост (Закон за патентите и регистрацията на полезните модели, ЗПРПМ, и Закон за авторското право и сродните му права, ЗАПСП) е напълно синхронизирано с европейското в тази област. ЗПРПМ регламентира правото на заявяване на служебните изобретения, както и на изобретенията, възникнали в резултат на договор за възлагане. Това, което би ускорило съществено технологичния трансфер е създаването на условия и стимули за внедряване на новите технологии.</p> <p>10. Във връзка с реализиране на дейности по технологичен трансфер е предвидено създаването на единно национално звено. Отправяме препоръка по-ясно да бъдат определени дейността и функциите му като предоставящо методическа помощ на звената за технологичен трансфер както във висшите училища, така и в научните организации в страната.</p> <p>11. Двусмислено звучи също текстът: „Законът ще създаде условия за създаване и управление на търговски дружества от висшите училища, чрез които да се осъществява ефективно управление на притежаваните от тях права на интелектуална собственост“. Освен, че Законът е адресиран към един от участниците в научноизследователската и иновационна система, не е ясно дали търговските дружества (които са отделни юридически лица) ще управляват интелектуалната собственост на ВУ, или търговските дружества ще внедряват технологиите, за да може ВУ да има съответните ползи от притежаваните права на интелектуална собственост.</p>
3.	<p>Съвет на Ректорите на Висшите Училища в Република България (Евентис)</p>	<p>1. Всички национални висши училища следва да бъдат развивани хармонично от страна на държавата и е необходимо да се създадат финансови инструменти, които да поощряват развитието на тези, които не попадат в групата на научноизследователските университети. Това може да стане чрез обособяване на т.нар. „втора писта“ на българското висше образование, каквото развитие предвижда и Стратегията за развитие на висшето образование за периода 2021-2030 г., а именно пистата на практико-приложните университети и професионалните висши училища.</p> <p>2. Концепцията за промени в Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите в настоящия си вид отново акцентира почти изцяло върху финансирането на научна продукция, създадена преимуществено като следствие на фундаментални изследвания. Доказателство за това е, че мощен инструмент, какъвто е възможността за създаване на търговски дружества между университетите и частни фирми се схваща почти изцяло като механизъм за обособяване на spin-off компании за комерсиализиране на изобретения, работа с патенти, полезни модели и др., средство за трансфер на знания и технологии. Това допълнително ограничава висши училища, насочили работата си в професионалното обучение и обучаващи</p>

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

		<p>студенти в професионални направления, в които въобще липсва възможността за създаване на подобни продукти (напр. икономика, администрация и управления и др.) да бъдат потенциален бенефициент на замисления Национален иновационен фонд.</p> <p>Това ограничено тълкуване на понятието „иновация“ изключва възможността средствата да бъдат насочени към смесени търговски дружества, в които научната дейност се съчетава и с обучение, чрез работа и провеждане на стажове на студенти – т.нар. академични бизнес инкубатори.</p> <p>Регламентирането на същите не само като задължителен елемент, но и сърцевина на закона, защото добавената стойност, която те биха могли да донесат при настоящата структура на българската икономика, би била в пъти по-голяма от акцентирането на финансирането на т.нар. startup компании.</p>
4.	<p>Проф. Д-р Валентин Игнатов, Д.М. Председател на УС на СНЦ „Сдружение на медицинските университети в Република България“. (Евентис)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Да се прецизират разпоредбите в Закона за насърчаване на научните изследвания за избор на правна форма, която да регламентира потенциални сдружавания на висшите училища и научните организации в търговски дружества с оглед да се избегнат дружествени спорове и нарушаване на принципите на академичното самоуправление. 2. Да се преразгледат нормативните актове свързани със Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите и при необходимост да се предложат изменения. 3. В хода на изпълнение на Закона за насърчаване на научните изследвания и иновациите да се проведе диалог с научноизследователските структури с цел изграждане на институционална устойчивост. 4. Да се регламентират правила за взаимодействие между научната общност и бизнеса с цел създаване на научна продукция и механизъм за стимулиране на самите екипи във висшите училища и в научните организации.
5.	<p>Факултет по математика и информатика при Софийски университет „Св. Климент Охридски“ (Електронна поща)</p>	<p>1. С цел да бъде отчетена спецификата и да бъде постигната равнопоставеност между фундаменталните научни изследвания, технологичните научни изследвания и иновациите, предлагаме деветстепенната скала на стр. 7 да се структурира по следния начин: Финансирането на научните изследвания ще се организира според нивото на технологична готовност (НТГ), дефинирано в следната скала:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фундаментални научни изследвания НТГ 1. Наблюдавани фундаментални приноси, TRL 1 - Basic principles observed; 2. Технологични изследвания: НТГ 2.1 – Формулирана технологична концепция, TRL 2.1 - Technology concept formulated; НТГ 2.2 – Аналитична технологична концепция, доказана с експеримент, TRL 2.2 – Experimental proof of concept; НТГ 2.3 – Технология, валидирана в лабораторна среда, TRL 2.3 – Technology validated in lab;

3. Иновации:

- НТГ 3. 1 – Технология, валидирана в съотносима среда,
TRL 3.1 – Technology validated in relevant environment;
- НТГ 3. 2 – Технология, демонстрирана в съотносима среда,
TRL 3.2 – Technology demonstrated in relevant environment;
- НТГ 3. 3 – Системен прототип, който показва функционирането си в работна среда,
TRL 3.3 – System prototype demonstration in operational environment;
- НТГ 3. 4 – Завършена и сертифицирана технологична система,
TRL 3.4 – System complete and qualified;
- НТГ 3. 5 – Действителна технологична система доказана в работна среда.
TRL 3.5 – Actual system proven in operational environment;

2. При финансиране на научните изследвания да се спазва определен баланс, а не да се финансират само изследвания с висока технологична степен на готовност. Стойностните пробиви в технологично отношение се постигат в резултат на фундаментални научни изследвания. Силно подкрепяме записаното на стр. 10 намерение Законът да конкретизира понятието за „научна организация“ и на негова база да бъдат създадени ясна правна институционална рамка и статут на ЦВП и ЦК като научни организации. Записаното „извършващи научни изследвания в изпълнение на многогодишна научна програма, приета в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 – 2030 г.) и/или с Иновационна стратегия за интелигентна специализация“ е недостатъчно условие. Двете стратегии се приемат с определен времеви хоризонт и упоменаването му в Закона би довело до неговото изменение при всяка промяна на стратегиите. В края на август 2022 г. е приключило общественото обсъждане на Проект на Иновационна стратегия за интелигентна специализация (ИСИС), 2021 – 2027 г. на Република България като тя още не е приета. Следователно по-добре е да се говори за действащите национални стратегии за развитие на научните изследвания и за интелигентна специализация. Освен тази формална научна програма, за която става дума, една научна организация би следвало да разполага с капацитет от учени и инфраструктурен капацитет над определени критични нива. В противен случай и лаборатория с трима души, разполагащи с един лаптоп, но написали отговаряща на бюрократични изисквания научна програма, би била научна организация. Би могло да се помисли за създаването на нещо като Акредитационен съвет, който да акредитира периодично научните организации, по подобие на Акредитационния съвет на НАОА, който акредитира висшите училища и научните организации да провеждат обучение на бакалавърско, магистърско и докторантско ниво.

3. На стр. 12 в последния абзац препоръчваме наименованието секретар да се замени с национален консултант, отговарящ за научните изследвания и иновациите в даден социално-икономически сектор, който да бъде излъчван по ясни правила от научната колегия в съответната научна област и който да бъде назначаван на позицията „национален консултант по ... науки“ с дългосрочен ангажимент.

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

6.	<p>Добри Митрев - Председател на УС на БСК (Портал за обществени консултации – www.strategy.bg)</p>	<p>1. Извършване на пълна, подробна и най-вече задълбочена оценка на състоянието, тенденциите и предизвикателствата, както и на реалните резултати от минали действия по насърчаване на научните изследвания и иновациите.</p> <p>2. Включване в Закона на цялостна визия относно действията на администрацията и решаване на проблемите с координацията между различните държавни институции, призвани да работят по насърчаване на научните изследвания и иновациите, както и да осигуряване на тясна и категорична връзка между политиките, насочени към наука, образование, икономика, заетост.</p> <p>3. Преодоляване на недостатъчното разбиране относно целите и ролята на фундаменталната наука и на приложната наука, и липсата на добра стратегия, обвързана с дългосрочна визия за развитието на фундаменталната и на приложната наука и, особено – за връзката на науката с бизнеса.</p> <p>4. Справяне със стратегическите зависимости на страната и позиционирането ѝ в международните вериги на доставки, което предопределя изключителното значение на Закона за дългосрочното икономическо развитие на страната.</p>
7.	<p>Проф. дфн Ана Пройкова, Софийски Университет, Национален делегат в ESFRI</p> <p>Проф. дн Надя Златева, Софийски Университет, член на Постоянната комисия по природни науки, математика и информатика, НАОА (Електронна поща)</p>	<p>1. Би било добре при класификацията на научните изследвания на стр. 6 да се посочи, че под фундаментални научни изследвания (Fundamental Research) се разбират тези с TRL от 1 до 3; под приложни научни изследвания (Industrial Research) се разбират тези с TRL от 4 до 6; под експериментално развитие (Experimental Development) се разбират тези с TRL от 7 до 9. Така ще се постигне синхронизиране на българските дефиниции с европейските и ще могат да бъдат привлечени учени от чужбина, независимо дали са част от българската диаспора, или не.</p> <p>2. В частта, касаеща Фонд научни изследвания е направено МНОГО ДОБРО предложение за 7-годишно планиране на финансирането. Важното е, че ще бъдат финансирани фундаментални научни изследвания TRL 1-4, както това става и в рамковата програма Horizon Europe.</p> <p>3. Не е изяснено какво се има предвид под „директно предоставяне на финансиране“ от страна на Фонд научни изследвания (ФНИ) на стр. 14 както и това кой орган ще предоставя директно финансирането.</p> <p>4. След като за Националния иновационен фонд (НИФ) описван на стр. 15-16 има предложение той да се превърне в самостоятелно звено, трябва да бъдат посочени механизмите за отделянето му от Изпълнителната агенция за насърчаване на МСП, както и това какъв ще бъде статутът на този фонд след отделянето. Като се има пред вид, че НИФ ще финансира проекти от TRL 4-9, а не се изключва и финансиране на проекти от TRL 1-3, ако е необходимо (вж. стр. 8), то позиционирането на НИФ става изключително важно.</p> <p>5. Дефинира се нова структура - Иновационен съвет (стр. 12), а след това се говори за борд. Структурата и правомощията на членовете на този съвет са недостатъчно изяснени. Включително и това той в каква връзка ще бъде с вече съществуващия Съвет за интелигентен растеж към Министерски съвет.</p>

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

6. Задължително е под една или друга форма да се уреди **правния статут на ЦВП и ЦК** като се помисли за по-удачен термин от „оператор на“.

7. Задължително е и да се дефинира понятието **научна организация** като се дадат ясни и недвусмислени количествени и качествени критерии, на които да отговарят (не само както се предвижда ЦВП и ЦК) научните организации. Не само това - всички научни организации (не само визираните на стр. 10 ЦВП и ЦК) да подлежат на регистрация и периодична атестация. Тогава като елементи на научноизследователската и иновационната институционална екосистема ще бъдат посочвани само научните организации без да е необходимо да се изреждат отделни центрове и институти (вж. стр. 10).